

**Oroszországból hazaérkezett munkaszolgálatos
hadifoglyok névsora.**

ÚJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

IV. ÉVFOLYAM 19. SZÁM.

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1948 MÁJUS 6
5708 NISZÁN 27.

A Pesti Izraelita Hitközség Tagjaihoz!

Felreértések tisztázása után megszületett a fővárosi zsidóság egysége! A Zsidó Egység Demokratikus Hitközségi Párt közös listával indul a választáson a Magyar Cionista Szövetség Választási Pártjával, a demokratikus hitközségért. Ez a két hatalmas tábor igaz testvéri egyetértésben és szoros fegyverbarátságban kívánja szolgálni a zsidó közösség ügyét.

Mindent elsőprő erőnk tudatában és a zsidó tömegek eltökéltségére támaszkodva, kezdjük most a közös munkát. Megbonthatatlan egységünket egyaránt követeli a demokratikus Magyarország érdeke és a zsidóság helyzete.

Legnagyobb rendben és fegyelmezetten kell megcsejteni a Pesti Izraelita Hitközség választását. Sem az ország, sem a zsidó közösség nyugalma nem szabad kockáztatni s a zsidó tömegek komoly elszántsága nem engedheti meg, hogy lelkiismeretlen kalandorok, egyéni érdekek szolgálatában, felelőtlen törekvésekkel zavart keltsenek. Hitközségünk ügye reánk tartozó belső kérdés, mely sem az utcára nem tartozik, sem kávéházakban terjesztett röpcédulákra nem való. Súlyosan elítéljük az ilyen eszközöket. Ezekkel csak minden gátlás nélkül való demagógok élnek, mikor a valláserköltési testület körüli választási agitációban hazug rágalmakat szórva s a lesben álló reakció szekereit tolvaj, kísérletet tesznek a zsidó egység megbontására.

A demokratikus hitközséget csak oly képviselőtestület irányíthatja, mely dolgozó, becsületes és a közösségnek élő tagokból áll. Elmúlt az az idő, amikor parazíták és zsarolók érvényesülhettek. Kíméletlenül kell az ilyenek ellen fellépni és ki kell gyomlálni a zsidó közéletből minden dudvát. A zsidó egység fegyelmezett, komoly tömegeit ma már nem lehet hazugság-propa-

gandával félrevezetni. Minden egységbontó kísérlet hiábavaló!

A mi programunk tovább is az építés! Tovább kell fejleszteni a hitközségi intézményeket és a rászorultak érdekében — az utóbbi hónapok eredményeinek fokozása mellett, — minden szociális munka terén széleskörű tevékenységet kívánunk.

Nincsen szükségünk propaganda-szólamokra. Elegendő, ha utalunk az eddig elvégzett munkára és rámutatunk az eredményekre. A demokratikus hitközséget tovább kívánjuk fejleszteni az országépítés programjával együttműködve s a magyar demokrácia szolgálatában.

Közösségünkben békességet és nyugalmat hirdetünk! Álljon készen az egységes tábor zsidó feladatainak megoldására. Ez a mi egységünk lesz valójában segítségére Izrael Országában hősiesszen harcoló testvéreinknek is. A népi demokrácia követeli a zsidóság egységét. Akik ezt még mindig nem értették meg, egyforma ellenségei úgy a zsidóságnak, mint a demokráciának. Nem tűrjük meg magunk között az árulókat!

A zavarikeltő elemeket jól ismerjük. Ők azok, akiknek stílusa változatlan. Még nem oly régen Horthy, Gömböcst és a többieket glorifikálták. Ők azok, akik futó előnyökért mindig elárulták zsidó testvéreiket!

Elhatároztuk, hogy mindenkit mozgósítunk és minden testvérünket munkára szólítunk fel!

Budapest, 1948 május havában.

**ZSIDÓ EGYSEG
DEMOKRATIKUS HITKÖZSÉGI PÁRT
ÉS A MAGYAR CIONISTA SZÖVETSÉG
KÖZÖS VÁLASZTÁSI BLOKKJA**

Ára 1.40 forint

Választási nagygyűlés a Zeneakadémia nagytermében!

**A Zsidó Egység Demokratikus Hitközségi Párt és
a Magyar Cionista Szövetség Közös Választási Blokkja**

f. hó 9-én, vasárnap este fél 8 órakor

a Zeneakadémia nagytermében választási nagygyűlést tart.

A pesti zsidóság megteremtette a demokratikus zsidó egységet a megmaradt magyar zsidóság javára és Izrael országában dolgozó és harcoló testvéreink érdekében.

A megbonthatatlan zsidó egység vezetői programot adnak ezen a napon.

Jegyek a körzeti pártirodákban igényelhetők.

Miért kell a zsidó egység jegyében lefolytatni a választást?

Mivel Stöckler Lajos, a Pesti Izr. Hitközség elnöke a választást intéző munkabizottság ülésén felhívott minden tisztességes zsidó testvért, hogy a pozitív zsidó munka érdekében jöjjen dolgozni, úgy érzem, hogy nekem is, aki mögött a felekezeti életben 25 éves ellenzéki múltam van s évekig a Nagyszombat utcai templomkörzetben mint jótékonyági előjáró működtem s a Józsefvárosi Izraelita Nőegylet megszervezője voltam, — s nemcsak a gazdag zsidók hitközsége ellen, hanem a szegény zsidó hittestvéreim érdekében is harcoltam, — jelentkezni kell.

Jelentkezésem első pillanatában meg kell kérdeznem, hol voltak azok az ellenzéki vezetők, akik most a „falakon kívül” úgy fujják a harci kürtöt, amikor én a zsidó sajtóban, nyílt levélben harcoltam a zsidó közélet megtisztítása érdekében? Miért nem jöttek akkor a segítségemre, miért paktáltak le közvetlenül a választás előtt az akkori vezetőséggel?

Amikor közvetlenül a választás előtt megírtam nyílt levelemet Fábian Bélához, egyikem sírt a segítségemre, sőt a legnagyobb ámulatomra, az egyik főhős az általa szidalmazott hitközségi vezetőség főkorlészévé vedlett.

Ezt a játkot nem lehet minden hitközségi választás előtt megismételni. Nem lehet a jóhiszemű szavazókat

az egyéni érdekek kielégítése céljából félrevezetni s a jelenlegi vezetőség ellen addig uszítani a felekezeti életben járattal hittestvéreket, amíg kellő formában s kellő súlytal az érdekek kielégítést nem nyernek.

Teljesen igaza van Stöckler elnöknek, amikor azt mondja: „nem szabad s nem lehet a választás körüli csendet megzavarni, s minden ok nélkül felzaklatni a zsidóságot.”

Bár teljesen visszavonultam a felekezeti életből, mégis élénk figyelemmel kísértem úgy Stöckler Lajos elnök, mint Domonkos Miksa ügyvezető közérdekű közreműködését s arra a meggyőződésre jutottam, hogy bár szükség van a képviselőtestületben egy elvi alapon álló és építő kritikát gyakorló ellenzékre, arra semmi szükség nincs: kívülről az utcára a felekezeti élet olyan kérdéseit, amelyeket csak a felekezeti élet falain belül oldódhatnak meg.

Nagy örömmel állapíthatom meg, hogy a hitközségi elnöknek a következő kijelentése:

„Szeretettel várunk mindenkit, mi megbocsátjuk a tévedéseket, a hibákat, az eddig külön uton való járást, mert egyet akarunk: az igazi zsidó egységet” — a zsidó magatartás őszinte megnyilatkozása. Lehet, hogy a mostani ellenzéki vezetők között akadnak olyanok is, akik úgy érzik, hogy mivel a boldog béke idején elmulasztották a pesti zsidókat harci egységbe tömöríteni, most jött el az arra legalkalmasabb idő. Meg kell mondanunk őszintén, hogy a legrosszabb időben bontották ki az ellenzéki zászlót. Ha a Magyar Cionista Szövetség vezetősége s választási pártjának tagjai, akik nincsenek arra rászorulva, hogy egy kis zsidó öntudatért a szomszédokba menjenek, együtt ki-vánnak harcolni a Zsidó Egység Demokratikus Hitközségi párttal, nincs joga senkinek, hogy mint párhontó lépjen fel.

Ma nem olyan idöket élünk, hogy feledőül magunk csináljunk zsidó kérdést felekezeti életünkhöz.

GÁRDOS DEZSŐ

**A ZSIDÓ EGYSEG demokratikus hitközségi párt
és a Magyar Cionista Szövetség közös választási
blokkjának V. kerületi pártszervezete**

Május 6-án, esütőütkön délután 6 órakor Csáky-u. 3. szám alatti választói értekezlet,
május 9-én, vasárnap délelőtt 10 órakor és

május 12-én, szerdán délután 6 órakor Fürst Sándor-u. 21. szám alatti választói nagygyűlést tart. Pontos megjelölést kérünk!

Csatlakozásukat jelentették:

MUNKASZOLGÁLATOSOK ANTI-FASISZTA SZÖVETSÉGE-NEK felekezetiünkhöz tartozó tagjai,

a Budapesti IV., V., VI., VII. belső, VII. külső, VIII., IX., XIII. és XIV. kerületi Izraelita

Nőegyletek,

a M. I. N. O. Sz., a W. I. Z. O. női tábor s a M. A. Z. O. T. női tagozata.

Lelkes választógyűlés az V. kerületben

A hitközségi választási blokk V. kerületi szervezete hétfőn délután népes gyűlést rendezett a Csáky-utca 3. sz. alatti díszteremben. Bródy Ernő dr. elnököl a gyűlésen, amelyen Heves István dr., Gábor Andor, Feith Mihály, Fischer Tibor és mások felszólalása után kimondták, hogy a legnagyobb lelkesedéssel vesznek részt a választás előkészítésében, a Csáky-utca 3. sz. alatti állandó szolgálatot tartanak, ahol a választói névjegyzék betekintésére minden választónak rendelkezésre áll. A női tábor is legmesszebbmenő igyekezettel kapcsolódik bele a munkálatokba. A cionistákkal való tökéletesen harmónikus együttműködést bizonyítja az is, hogy a belső V. kerületi választói érdekében az Arany János-utca 29. sz. alatt berendezik a Szent István-város második választási irodáját.

Választási ülés a XIII. templomkörzetben

A Dózsa György-utcai templomkörzet választói közönsége dr. Lendvai Sándor elnöke alatt május 3-án tartotta ülését, amelyen igen nagy számban jelentek meg hitközségi választók. Az elnök meleg szavakkal emlékezett meg arról a heróikus nagy munkáról, amelyet a Pesti Izraelita Hitközség jelenlegi vezetői eddig végeztek s azért kért erős bizalommal viseltessünk irántuk. Heem Lajos üdvözlő távirat küldését javasolta Stöckler Lajosnak. Az ülés nagy lelkesedéssel fogadta el a javaslatot. Felszólaltak Lendvai József, Radnányi Andor, Schlesinger Miklós, Gassner Jenő, Glasel Edéné és dr. Mandel Miklós.

Elcserélném Aradi-utcai 2 szobát, konyhát, fürdőszobát, udvart lakóházzal, szoba hallosra vagy szoba esteledésbűsára. „Budapesti” bárhol! Jelkére a kiadóhivatalba.

CSINOSAN bútorozott szoba magányos hölgynek vagy urnának kirend. Kresz Géza-u. 36. II. 6.

Román-magyar-zsidó kulturális kapcsolatok kiépítéséről indultak meg tárgyalások a Budapestre érkezett romániai zsidó vezetőkkel

A romániai zsidóság vezetői Varsóból hazafelé vezető útjukban Budapesten jártak és felkeresték a Magyarországi Izraeli Állam Országos Irodáját, illetve a Pesti Iz. Hitt. vezetését, hogy román-magyar-zsidó kulturális kapcsolatok kiépítéséről tárgyaljanak. A hitközség vezetősége a Sip-ulcai székház dísztermében fogadta a román vendégeket: B. Feldman országgyűlési képviselőt, a romániai zsidóság esztesszervezetének a Demokratikus Zsidó Komiténak vezetőjét, H. Serban Leibovici országgyűlési képviselőt, M. Saraceanul a Demokratikus Zsidó Komité elnökségének tagját, J. Ghellert, aki ugyancsak tagja a Komité elnökségének és egyben főtitkára a Hasomer Hachair-nak, valamint Róza György erdélyi főtitkár, az „Egység” felolvasó szerkesztőjét. A román zsidóság vezetőinek tiszteletére rendezett összejövetel alkalmával meghívást kaptak a magyarországi zsidó körzet, szervezetek, tudományos és kulturális intézmények vezetői, hogy megállapítsák az érdekes beszélgetéseket, egyben körvonalazzák a kulturális kapcsolat létrehozásának feltételeit.

A megbeszélésen Stöckler Lajos elnök üdvözölte a meghívottakat és elmondta: az érkezőket azért hívta össze, hogy a Budapesten tartózkodó román zsidó delegátusok eléget tehesse a megbízatásuknak: tolmácsolhassák a romániai zsidóság üdvözlését és az illetékesek tájékoztatásuk a romániai zsidóság helyzetéről, szervezeteiről, s.b. A román kiküldöttek kifejezték akarnak adni ama szándékuknak, hogy intenzív román-magyar-zsidó kapcsolat létesüljön. Addig is, amíg ez a baráti együttműködés kiépül, kölcsönösen tájékoztatni óhajtják egymást a két közösséget egyaránt érintő problémákról. A közel-múltban megalakult Romániában a Demokratikus Zsidók Szövetsége és a Hitközségek Szövetsége; ezt a két szervezetet képviselik a kiküldöttek.

Stöckler elnök ezután a vendégek felé fordult és így folytatta:

— Szeretettel üdvözljük a

romániai zsidóság vezetőit. Hangsúlyozzuk, hogy szeretettel viseltetünk irántuk. Meggyőződésünk, hogy a kulturális kapcsolat, amelynek létrehozására törekszünk, mindkettőnk számára válik.

400 ezer zsidó él Romániában

H. Serban Leibovici, a román parlament tagja, jiddis nyelven köszöntötte meg az üdvözlést, majd általános érdeklődéstől kísérve, emondta helyzet-ismeretőjét. Eszerint körülbelül 400.000 főnyi zsidó van Romániában. Lehel, hogy ez a szám nem teljesen pontos, mert hivatalos statisztika még nem készült, de nagyjából megfelel a valóságnak. Ez a szám körülbelül a fele annak, ami a háboru előtt volt. Hogyan élnek a romániai zsidók? A román zsidóság a termelésbe jól beilleszkedett. A horogkereszt uralma alatt, mint ahogy mindenütt Európában, ott is kiűzték őket a kereskedelemről, az iparból. Ugyanígy eltávolították munkahelyükről az orvosokat, mérnököket, ügyvédeket, akik munkatáborokba kerültek. Ezeknek egyrésze lerongyolódva, tökre menve, erőltetve tért vissza. A demokratikus erőkben ismét elfoglalták helyüket a gyárakban, üzemekben, kereskedelemben, a szabad pályákon, az állami és a városi hivatalokban, általában a gazdasági, szociális és politikai élet minden területén.

A továbbiak során ismertette Románia gazdasági és politikai berendezkedését. A nagy pártok a demokratikus frontban egyesültek. A reakciós erők teljesen eltűntek. A zsidóság sorsára és helyzetére rendkívül fontos, hogy antiszemita tevékenységet a mai helyzetben senki sem folytathat Romániában. A most elfogadott alkotmányban két döntő fejezet van, az egyik, amely biztosítja a teljes egyenlőséget, a másik pedig, amelynek alapján a nemzeti kisebbségek, így a zsidók is, iskolákat tarthatnak fenn. Az antiszemitaizmussal kapcsolatban Leibovici képviselő kijelentette, hogy biztos értesítése szerint jelenleg

sehol olyan antiszemitaizmus nincs, mint Amerikában. Az Egyesült Államokban nyolcvan olyan lap jelenik meg, amely kifejezetten antiszemita szellemű.

A munkáspártok és demokratikus erők együttes harca az antiszemitaizmus ellen

Romániában — folytatta — a munkáspártok és demokratikus erők együttes harcot folytattak az antiszemitaizmus és a vajpolitika ellen. Talán nem is azért, mert túlságosan szerették a zsidókat, hanem azért, mert tudják, hogy az antiszemitaizmus a reakció eszköze. A román kormány mindenben segíti a Demokratikus Zsidó Komitét. Ez a Komité több szervezet egyesülése, amelyben mindenféle zsidó erő és irányzat együtt van. A cél: együttműködni a demokratikus kormánnyal és tényezőikkel. A Komité kidolgozza a politikai platformot, amelynek kulturális, gazdasági és más jelentős pontozatai is vannak. Hivatalos körök álláspontja az, hogy a zsidóságnak teljes erővel bele kell kapcsolódnia a termelő munkába. A zsidóság egészséges részét alkotja az egész román népnek. A zsidó hitközségek nemcsak vallási, hanem kulturális és szociális problémákkal is foglalkoznak. A romániai zsidó közéletben azok törekednek az éle, akik a jelzett irányban óhajtanak működni.

A Joint működése

Szóba került ezután a romániai Joint működése, amelyről elmondta Serban Leibovici, hogy az ottani Joint együttműködik a hitközségekkel és célja az, hogy ne csak adományokat osszon, hanem egyzestenciákat is teremtsen és lehetővé tegye a zsidóságnak a mezőgazdaságban való elhelyezkedését is. Ha ez még nincs meg száz százalékgig, a cél és az irány ez. Megemlítette még a romániai cionista mozgalmat, majd az ugynevezett kivándorlási láz is. — Két hajó — folytatta — mintegy 12.000 zsidó kivándorlóval indult annakidején utuk. Volt egy idő, amikor nagy agitációt kezdtek egyesek annak érdekében, hogy minél több zsidó vándoroljon ki. Kiderült, hogy ez csak mesterséges hangulat, amelyet főként antidemokratikus erők szítottak. Ma is sokan

vannak, akik Erecbe akarnak kivándorolni, el is mennek majd, mert a hatóságok nincsenek az ellen, hogy akik másutt találják meg gazdasági elhelyezkedésüket, valóban oda is menjenek. A cionisták szabadon működhetnek, szervezkedhetnek, kormánykörök számára sok befolyásolják, a kívánság csak az, hogy minden ilyen szervezet demokratikus irányú tevékenységet folytasson.

Beszámolóját azzal fejezte be Leibovici képviselő: A román pénzügyminiszter kijelentette, hogy a zsidók számára sok foglalkozási és munkalehetőség áll rendelkezésre a termelői és kereskedelmi életben. Természetesen igen nagy befolyással lesz a zsidó életre az, ha a zsidó tömegek elhelyezkedhetnek a gazdasági szervezetben, amire minden lehetőség megvan.

Varsó—Maidanek

B. Feldman országgyűlési képviselő beszámolója következett ezután. Elmondta, hogy a román delegáció a lengyel zsidó Komité meghívására járt Varsóban, a gettó hőse ellenállásának emlékeztetőre rendezett gyásznapra. Ismertette az ünnepségek részleteit, amelyek hővelkedtek megható és drámai jelenetekben. A halottak arányú felvonuláson mintegy háromszáz ember vett részt. A lengyel kormány és más államok kiküldöttei valamennyien méltatták a demokráciát és a szabadsághért hősi halált halt zsidó harcosok érdemeit. Ha valaki meg akarja tudni, mi a fasizmus és mi a reakció, ha valaki újabb háborút akar, az nézzen a vasió gettó helyére és gondoljon arra a borzalmas pusztításra, amit a náciak a zsidók soraiban elkövettek. Varsóban huszonkét ország képviseltette magát, közöttük Kína, India, Délamerika, s.b. A palesztinai küldöttséget Zerubabel, az Egyesült Munkáspárt jelentős személyisége vezette, aki beszédeben párhuzamot vont a varsói gettó védőinek hősi harca és a Hagana szabadságharca között. A hatalmas emlékműhöz a Hittler győzelmi emlékműéhez szánt gránitot használták fel. A lengyel hadügyminiszter több, mint négyszáz kitüntetést osztott ki. Kiténtette a halottakat és azt a nyolc harcost, aki szerecsére megmaradt a varsói gettó védői közül. Az emlékmű leplezésénél a palesztinai deputációból Mikunis beszélt.

Végeztül Feldman képviselő megrázó erővel esztelte a Maidanekben annakidején történeteket és a most ott látottakat. Maidanekben kétféle zsidót pusztítottak el a náciak. A gázkamrák helyén a lengyel kormány állami múzeumot létesített, hogy soha feledésbe ne merüljenek a szörnyű gaztetetek.

M. Saraceanu a zsidó töltő

BALLON

afférszó-,
eső-, vihar- és
lődenkabát

Márton és Szász

V. Gróf Teleki
Pál-utca 3.

Ismerettségét fejezte és arra mutatott rá, hogy soha nem volt akkora szükség az egész zsidóság egysége, mint ma, amikor létét újabb fenyegeti az imperialista reakció.

Egységfront

J. Gheller felszólalása következett ezután. A szónok a Hasomér Hácáir irányelveit ismertetve, kijelentette: a palesztinai események minden józanul gondolkodó zsidóban azt a meggyőződést keltik, hogy a megoldást csakis **egységfront** kialakítása hozhatja létre. A Jisuv érdekében áll, hogy a népi demokráciákban élő zsidóság megfelelően bekapcsolódjék az ott kialakuló életbe és építő, és alkotó tömeggé jöjjön hozzá a béke és a haladás világfrontjához. A Hasomér Hácáir a cionizmus keretében ennek a törekvésnek az élen áll és mindenekelőtt követi, hogy a szétválasztott falak fokozatos lebontásával egységes, demokratikus zsidóság álljon a Jisuv mellett Palesztinában és mindenütt, ahol zsidók élnek.

Tudatában vagyunk annak — hangsúlyozta Gheller — hogy a nagytömegű kíváncsiságok jó ideig megvalósíthatatlanok és hogy a Jisuv harca akkor lesz eredményes, ha a haladó arab és zsidó erők összefogása nyomán csökken Erecben az imperialista befolyás. Varsói és budapesti látogatásunk nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a mi belső frontunk is kilisztladjon. Reméljük, hogy a küszöbönálló Zsidó Világkongresszus valamint a még előttünk levő feladatok megoldása érdekében vívott közös harcok közös eredményeket is hoznak.

Az erdélyi zsidóság tragikus pusztulása

Rózsa György szerkesztő, az erdélyi zsidóság tragikus pusztulásáról és a megmaradtak új életéről adott számot. Elmondta, hogy százötvenezer észak-erdélyi zsidóból mindössze harmincezer maradt meg. A haladó zsidó lényezőknek össze kell fogniuk a zsidó rekonstrukció érdekében. Ismerte a romániai zsidóság csuszszervezetének, a Comitetul Democrat Evreesc (CDE) irányelveit és munkaprogramját. Az észak-erdélyi zsidóság sajátos problémáiról beszélve, ráért az ártétegeződésre, ami ma az ország zsidóságának központi kérdése. A népi demokrácia valószínűleg az erdélyi zsidóság életét és a következően haladó zsidó embereknek minden erejükkel arra kell törekedniük, hogy a közös nagy hátfelvetőt erősítsék.

A továbbiak során Rózsa a román-magyar zsidóság kapcsolatai kiépítésének szükségességéről beszélt és leszögezte, hogy a mostani találkozás zen az

úton csak az első lépés, melyet számtalan újabb lépésnek kell követnie. Végül ismerte a delegáció ezirányú javaslatait és kiemelte a kulturális együttműködés jelentőségét.

Szorosabb kapcsolatok

Stückler Lajos elnök azzal zárta le a felszólalások és beszámolók sorozatát, hogy közelebb a problémák és ezért közös az ezek megoldására irányuló harc is. Ismételt örömmel üdvözölte a romániai zsidóság képviselőit és azok kezdeményezését. — Én is úgy vélem, — folytatta — hogy ez csak a kezdet. Valóban szükség van arra, hogy egymás tapasztalatait kicseréljük és szorosabb kapcsolatot tartsunk fenn. Ma a zsidóság egységesen látja a népi demokrácia jelentőségét, tudja azt, hogy hol a helye és éppen ezért ez a találkozó, mely a táborukat csak erősíti, azzal a reménnyel tölt el bennünket, hogy újabb lépéssel haladunk előre a zsidóság céljainak megvalósítása felé.

Kérdések — válaszok

A román vendégek közöttük, hogy készséggel adnak feleletet a hozzájuk intézendő konkrét kérdésekre. A budapesti meghívottak közül dr. Bródy Ernő aziránt érdeklődött, hogy az erdélyi zsidóság ugynevezett ártétegeződése miben nyilvánul meg? Ábrányi Aladár ny. igazgató ugyancsak az ártétegeződés és az idősebb nemzedék helyzete, életkörülménye iránt érdeklődött. Dr. Reiner Imre a vallásszabadságra vonatkozóan tett fel kérdést. Dr. Herskovits Fálán rabbi a kulturális mozzanatokra tudakolta. Még egy kérdés hangzott el, amely a kíváncsiság problémájára vonatkozott.

H. Serban Lelbovic képviselő válaszában megköszönte Stückler elnök üdvözlőszavát, tolmáskodott a romániai zsidóság üdvözlését, majd rátért a kérdésekre. Részletesen beszámolt az ottani zsidóság ártétegeződésének folyamatairól, adatokkal szolgáltva az eddig megvalósult elképzelésekről. (Szövekezetek, mezőgazdasági telepek stb.) A vallásszabadsággal kapcsolatban a leghatározottabban kijelentette, hogy a román népi köztársaságban teljes vallásszabadság van, semmilyen módon nem korlátozzák a vallás gyakorlását és így az ortodox zsidóság is szabadon éli hagyományos vallásos életét.

A kulturális vonatkozású és a kíváncsiságot érintő kérdésekre Rózsa György szerkesztő adta meg a választ. — A néhány hónap előtti kíváncsiság — mond — — pszichózis következménye volt, amelyet a reakció felelőtlen elemi mestersegesen idézett elő. Időközben a nemzetközi politika fejleményei, valamint a román népi köztársaság belső megszilárdulása meggyőzték ezt a folyamatot és ma az ország zsidósága szer-

vesen illeszkedik bele a román népköztársaság életébe.

Az értekezlet azzal a benyomással, sőt határozott megállapítással zárult, hogy jelentős lépés történt a román-magyar zsidó kulturális kapcsolatok létrehozása érdekében és hogy ez az együttműködés csak javára lehet a két ország zsidóságának.

A népjóléti miniszter meglátogatta a Joint intézményeit

Az elmúlt héten Öt Károly népjóléti miniszter meglátogatta az „American Joint Distribution Committee” Sas-utcai központját, ahol a bizottság tagjai üdvözölték az ország jóléti intézményeinek legfőbb örét.

A népjóléti miniszter behatárolta érdeklődött a központi munka iránt és szakszerű kérdéseiből, valamint hozzászólásaiból megállapítható volt, hogy a Joint működésének tökéletes ismerője. Öt Károly látogatása alkalmával kifejezést adott azon kívánságának, hogy az „Országos Zsidó Segítő Bizottság” különböző intézményeit is szeretné meglekinteni és ez nyomban meg is történt.

A román delegátusok azzal a tudattal és megnyugvással távoztak, hogy hasznos diplomáciai szolgálatot végeztek és hogy mindenben eleget tettek megbízatásuknak. A jólinduló kezdet után természetesen a megbeszélésen elhangzottaknak a gyakorlatba való átültetése következik.

A miniszter kíséretével sorra kereste fel az agglukháznak, a gyermekotthonoknak és a népkönyvtárak egyikét és a helyszínen nem csak az alkalmazottaktól kért felvilágosításokat, hanem a dolgozókkal is hosszasan beszélgetett, s megízlette a népkönyv ételeket.

A demokratikus Magyarország népjóléti minisztere jelenlegi látogatása befejezésekor a legösszefoglalóbb meglekintését fejezte ki a látottak felett és hangsúlyozta, hogy a magyar kormány értékeli az intézmény hasznos és eredményes munkáját.

—j—

Turóczi-Trostler József székfoglaló előadása a Magyar Tudományos Akadémián

Turóczi-Trostler József egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, hétfőn délután tartotta meg székfoglaló előadását „Petőfi belép a világirodalomba” címmel, az Akadémia dísztermében. Székfoglaló előadása egy részlete volt annak a közeljövőben megjelenő kötetnek, amely a magyar összehasonlító irodalomtörténetnek egy alkotó egyéniséget, művészi stílust és eredeti szemléletet visszatükröző műve lesz.

Turóczi-Trostler József első sorban megköszönte megválasztását, majd beszámolt arról, mit végzett eddig, mennyire jutott Petőfiről szóló könyvének megírásában. Ismerte a fejezetek tartalmát, az elveket, amelynek alapján művét dolgozták. Megállapította, ahhoz, hogy a magyar irodalom európaizálódhassék, gazdasági, társadalmi, politikai és szellemi téren is be kelljen az európaizálódásnak következnie. Bebizonyította: amikor ez a folyamat megtörtént, a magyar költő elől elhárult minden akadály, amely gátolhatta volna nemzetközi érvényesülésében. Petőfi egész Európához szölt és Európa meghallgatta Petőfi szavát. Petőfi azt ajándékozta nemzedékének, a magyar és az európai közvéleménynek egyaránt, ami abban az időben hiányzott: a biológiai derűlátást. Petőfi korában a költők a kollektív „én”

mögé bujva, elszikkasztották a valóságot. Petőfi, aki a népből származott, természetesen és egyszerűen ragadta meg a realitásokat s kortársai számára ő fedezte fel a reális Magyarországot. Póz és mesterkedés nélkül lett a nép költője.

Ezután bemutatta a Petőfi korabeli európai költészetet, életrevarázsolta azokat az írókat, akik a szó kultuszát a esleklv és élet kultuszával azonosították. Ismerte Alexander Humboldt, Ludwig Uhland, Jakob Grimm, Wahrenhagen von Ense stb. stb. vallomását Petőfi költészetéről. Analizálta a Petőfi fordítások hiányait és értékeit. Ragyogó képeivel, csillogó hasonlataival világította meg Petőfi útját a világirodalomban.

Turóczi-Trostler József székfoglaló előadása, tudományos jelentősége mellett, egyben társadalmi esemény volt. A nagyszámú közönség körében ott láttuk Domonkos Miksa ügyvezetőt a Pesti Izr. Hírközlés képviselőjében, a zsidó közelet több tagját, a magyar irodalmi, művészeti és tudományos élet kiválóságait s az irodalom iránt érdeklődő, demokratikus gondolkodású ifjúságot is. A szép számban megjelent hallgatóság a székfoglaló előadás után lelkesen ünnepelte Turóczi-Trostler Józsefet, mint az Akadémia rendes tagját.

(GERVÁ)

Oroszországból hazaérkezett munkaszolgálatos hadifoglyok

Hosszu idő után ismét megindult a hadifoglyok hazaszállítására a Szovjetunióból. Az első hadifoglyokat hozó vonat a dolgozók nagy ünnepén, május 1-én futott be a debreceni pályaudvarra.

A hazatérő hadifoglyok között

természetesen munkaszolgálatosok is vannak, akiket a debreceni statusquo hitközség vendégelt meg megérkezésük napján és a hitközség papja, dr. Weisz Miksa főrabbi imakönyvvél ajándékozott meg.

Debrecenbe a következő munkaszolgálatosok érkeztek:

Név:	Szül. év:	Létszám:	Pontos cím:
Dr. Diósi Imre	1916.	7168/15	Gyula, Városház-u. 18.
Grün Adolf	1916	7168/16	Mezőkovácsháza.
Salamon Lipót	1914.	7168/15	Mezőkovácsháza.
Liebenau Béla	1916	7168/15	Szombathely.
Gyárfás Imre	1910.	7168/15	Ujpest.
Weinberger György	1922	7168/12	Bpest, Thököly-ut 46.
Blöler Ernő	1921.	7168/12	Debrecen., Csokonay-utca 38.
Beck Ferenc	1922.	7168/12	Kisberek.
Guttmann László	1921.	7168/12	Bpest, Üllői-ut 91a.
Schwarz Antal	1912.	7168/12	Bpest, Barcsay-u. 3.
Fixler Miklós		7168/12	Bpest, Aradi-u. 17.
Lewinter Zsigmond		7168/12	Bpest, Klauzál-u. 13.
Schwarz József			Mátészalka.
Stern Károly	1919.		Körmend.
Deutsch Árpád	1919.	307	Bpest, Kárpát-u. 3.
Dr. Upor Andor	1904.	307	Bpest, Jókai-u. 4.

A Budapestre érkezettek közül a DEGOB Betlen-téri Irodájánál jelentkeztek az alábbiak:

Név:	Szül. év:	Száma:	Létszám:	Létszám:
Beck Ferenc	1922.	53.	Minsk	Bpest, Rózsa-u. 95.
Deutsch Árpád	1919.	63.	Kirov	Bpest, Kárpát-u. 3.
Fixler Miklós	1922.	53.	Minsk	Bpest, Aradi-u. 17.
Grün Adolf	1917.	106/11.	Minsk	Bp., Akácfa-u. 24.
Guttmann László	1921.	92.	Minsk	Bpest, Üllői-ut 91a.
Gyárfás Imre	1910.	109/16.	Minsk	Bp., Dembinszky-utca 48.
Kültner János	1919.	15.	Kirov	Bpest, Miksa-u. 7.
Schwarz Antal	1912.	101/71.	Minsk	Bpest, Barcsay-u. 3.
Stern Károly	1913.	103/2.	Lesnaja	Körmend.
Tauszik Ernő	1917.		Kirov	Bp., Weiszéni-ut 9.
Weinberger György	1922.	11/2.	Minsk	Bp., Thököly-ut 46.

A munkaszolgálatos hadifoglyok valamennyien egészségesek. Tele vannak bizakodó hittel és reménnyel, szolgálni akarják a népi demokráciát, melynek erejétől alkalmuk volt meggyőződést szerezni a Szovjetunióban. Aradozva beszélnek a szovjet emberek hatalmas építő munkájáról, melyet a nagy honvédő háború folyamán elpusztított országukat újjáépítették.

És meglehetősen emlékeznek a bokszeri zsidók testvéri gesztusáról. Ezek az egyszerű emberek a múlt peszach alkalmával, késés nélkül, három kiló maceszt

és 12 pud krumplit küldtek minden egyes munkaszolgálatosnak, hogy ha szerény keretek között is, de legalább egy-két napig megtarthassák a peszachot. Az őszi nagy ünnepeken ter plomaikban látták vendégül a zsidó vallású hadifoglyokat.

Mint érdekességet mesélik a hazaért hadifoglyok, hogy nemrégiben Minszkben keresztény bajtársaikkal egyetemben Budapest I. híreit hallgatták. A hírek befejezése után izraelita vallásos félóra következett és ekkor a keresztény bajtársaik átadták helyüket a rádió mellett, hogy

jobban hallhassák a közvetítést. De maguk is ottmaradtak a szobában és mély megüledéssel hallgatták a predikáló rabbi szavait és igaz áhítatot keltettek bennük az ősi zsidó melódiák.

Hadifogly életük alatt — mint mondják — intenzív kultúréletet éltek, előadásokat hallgattak, vítaesteket rendeztek. Nagy művészi élményt jelentettek számukra a jiddis színház előadásai, melyek olyan magas színvonalúak voltak, hogy bármelyik európai színház előadásával felvehették volna a versenyt. Különösen két művész, a Szatalin-díjjal kitüntetett Sokolov és Friedmann nagyszerű emberábrázoló képessége ragadtatta el őket.

Hét zsidó sírkő a budapesti középkori köemléktárban

A minap megnyílt a Várban, a Halászbástya alatt a fővárosi Művelődéstörténeli Múzeum középkori köemléktára. Az ünnepélyes megnyitón résztvett Bogdár József polgármester, Goda Gábor tanácsnok és nagyszámú meghívott közönség. Az értékes gyűjteményt, amelyet csodával határos módon mentettek meg a nácik és nyilasok barbár pusztításai elől (az osztróm alatt burrikádokat építettek ezekből a várostörténeli szempontból kimondhatatlanul becses kövekből). Gerevich László a múzeum kitűnő igazgatója mutatta be. Az egyik fülkében hét zsidó sírkő és három síremlék-töredék látható. A „rozettákkal díszített zsidó sírkő” szemlélőit, már alig olvasható feliratát „megfejtették” és közülük a látogatókkal. A köbevésett szöveg ezt hirdeti a kései utókornak:

„Amiatt siránkozom szüntelenül a fiakd, finomlelkű, drága, derék, tisztaszívű, hírneves és dicsőített aszszony halála miatt, aki férjének koronája volt.”

Olvasóink ne sajnálják a fáradságot: nézzék meg ezeket a régi, megszentelt és beszédes köveket...

A szigetvári izraelita hitközség az elhurcolt martírok emlékét megörökíteni kívánja.

Felhívjuk mindazokat, akik hozzájárulnak a nevét a Szigetvári izraelita hitközség emléktárába megörökíteni kívánják, forduljanak személyesen a hitközség elnökéhez.

Végül arról beszéltek, ami minden munkaszolgálatos hadifogly hozzájárulóját a legközelebből érinti, amit minden hozzájáruló évek óta elfojtott vágyakozással vár, arról beszéltek, hogy két hónapon belül minden hadifogly munkaszolgálatos hazatér.

Ujabbán Debrecenbe érkezettek a következők:

Welsz Miklós, Nyíregyháza.
Adler Ernő, Mátészalka.
Elbogen Mór, Kiskvárda.
Grosz Menyhért, (Kiskvárda), Budapest, Mester-u. 24.
Cim Márton, Budapest, Forin utca 8. szám.

A rendőr gyermeke és a Zsidókórház

A „Fogaskerek”, a csepeli dolgozók lapja írja a következőket: Szobácsi József rendőrszakaszvezető a Király-erdőben lakik feleségével és két gyermekével. Az egyik kisleánya magas lázzal, kanyaróban megbetegedett. Szobácsi elment Kecskeméti Béla dr. Gyár-utca 7 sz. alatti OTBA-orvoshoz és kérte, hogy menjen ki a lakására, mert kisleányának magas láza van. Dr. Kecskeméti így felelt: Csak akkor vagyok hajlandó kimeni a Királyerdőbe, ha autót hozzat nekem! Szobácsi szegény ember. Egész nap rendőri szolgálatot teljesít, esténként pedig feleségével a pártnak dolgozik. Fizetése megélhetésre is csak szűkösen elég. Miből hozatott volna autót? — A Királyerdőbe autobuszjárat van — mondta. — En nem várok órakhosszat az autobuszra és nem rázatom magam a hosszú uton — felelt Kecskeméti doktor ur, aki Szobácsit elutasította.

Éjjel három órakor a Zsidókórház igazgatója mentőautóval küldött a Szobácsi-kisleányért, aki a kórházban élet-halál között lebeg.

— Ezért a szociális intézkedésért — írja a Fogaskerek — őszinte köszönetüket fejezik ki a rendőrbajtársak a Zsidókórház igazgatójának, akinek semmi köze sincs az OTBA-tagokhoz, mégis segít rajtuk.

Székelty Emil ékesvessző 26

Brilláns, ékesvessző, arany, ezüst, órák, rem. csaták és elad.

Shantung kosztümök, nyári ruhák, ballonkabátok szakszerű tisztítása és impregnálása
BALOG GYÖRGY kelmefestő, vegytisztító
Andrássy-ut 22.
Nagymező-utcai oldalon. Telefon: 221-129.

A magyar zsidóság, más országok zsidóságához viszonyítva kivételesen szerencsés helyzetben van — mondotta dr. Fischer S. Gyula, a Budapestre érkezett newyorki főrabbi

Az elmúlt napokban érkezett Budapestre dr. Fischer S. Gyula, a newyorki Congregation Bnai Jehuda főrabbija és a Zsidó Világkongresszus Tudományos Intézete egyik vezetője, a Jewish Forum és a Congress Weekly szerkesztője. Az illusztris vendég látogatásának céljáról a következőket mondotta:

— Azért jöttem el Magyarországra, hogy meglátogassam azokat, akik megmaradtak családjából és elzárandóknak őseim sírjaihoz. Utamat természetesen felhasználom arra is, hogy, mint az United Hungarian Jews of America 20.00 tagot számláló jótékony szervezet megalapítója és vezetője, tanulmányozzam a magyar zsidóság helyzetét. Őszintén bevallom, hogy első benyomásaim meglehetősen vegyesek: a mult árnyékai kísértének körülöttem. Tulgyakran látom azokat, akik nincsenek, tulgyakran találkozom azokkal, akik már elmentek. Sokat halottam, olvastam mindarról, ami Magyarországon történt a zsidósággal, de ezt látni, megrázó élmény.

Mindez természetesen az éremnek csak az egyik oldala. Boldog vagyok, hogy a másik oldaláról is beszélhetek. Nagyon szeretném, ha azok, kik e sorokat olvassák, elhiszik, hogy én minden mellékgondolat nélkül, őszintén beszélek, mikor azt mondom, hogy a magyar zsidóság, más országok zsidóságához viszonyítva, kivételesen szerencsés helyzetben van, mert vezető egyéniségei maradtak, vagy termeltek. Stöckler Lajosra gondolok, kit van szerencsém személyesen ismerni és akinek dinamikus egyéniségéről azt mondhatom, hogy vezetésre termelt. Az egyházi téren is kiváló régi és új vezetőket látok. Én nem lokálisan, hanem világregációban szemlélem a dolgokat és azt tapasztaltam, hogy a felszabadult európai zsidóság egy része régi vezetőit elvesztette, új vezetőket nem termelt és ennek következtében magával feketelenné vált. Ezzel hozom én kapcsolatba a zsidóság belső életének azt a gyors regenerálódását, amely a messziről Pestre érkezőnek, azonnal szembejönnek és amelyet dr. Geyer Albert, a Világkongresszus elnöke ismertetése alapján a vi-

lág zsidósága csodál. Templomok, iskolák hálózata, kórházak, árvaházak és mindenek felett az a jelentős kulturális élet, amely itt lüktet a minden poklokat megjáró zsidóságban, valóban csodálatos életerőről és tehetségről tesz tanúságot. Elismeréssel kell adóznom Magyarország ujjaépítésének és azoknak az eredményeknek, amelyeket három év kemény munkájával elért.

— Kérjük a főrabbi urat, ismertesse a vezetése alatt álló intézetek működését.

— Az United Hungarian Jews of America-t öt évvel ezelőtt, a háború utolsó éveiben alakítottam. Harminc szervezet csatlakozott hozzá. Egyetlen célja: szenvedő zsidó testvéreink felsegítése. Több mint száz ezer dollárt, rengeleg gyógyszert és ruhát küldött a magyar zsidó szervezeteknek. Kizárólag szervezeteket támogat, magánszemélyeket nem. A Zsidó Világkongresszus Tudományos Intézete működéséről a következőket mondhatom: célja az egyetemes zsidóság problémáinak feldolgozása jogi, statisztikai és történelmi alapon, valamint a fasiszta rémuralomra vonatkozó dokumentumok gyűjtése. Archivumunkban nem kevesebb, mint félmillió dokumentum van katalogizálva. Kiadványaink közül eddig nagy feltűnést keltettek: „Hitler tízéves háborúja a zsidók ellen“, mely már 1941-ben, négyszáz oldalom keresztül leleplezte a náciizmus gaztetteit és stratégiáját, „A náciizmus éhezeltő hadjárata“ című kötetünk ugyancsak a háború alatt jelent meg és először ismertette meg a világgal azt a sátrani módszert és tervszerűséget, amellyel Hitler és zsoldosai a meghódított országok lakosait: zsidókat, szerbeket, franciákat,

norvégeket, stb., stb. tervszerűen agyonéhezésre ítélték. Ugyancsak mi jelentettük meg dr. Jacob Robinson feltűnést keltő tanulmányát, az „Emberi jogokról“, mely az UNO idevágó statútumát elemzi. A Zsidó Világkongresszus Tudományos Intézete kapcsolatban van a Jeruzsálemi Héber Egyetemmel és szoros baráti együttműködést fejt ki a budapesti tagozattal, — fejezte be érdekes nyilatkozatát dr. Fischer S. Gyula.

★

Vidéki körutja során dr. Fischer Gyula főrabbi és feleségét május 2-án a debreceni statusquo hírközlő látta vendégül. A dr. Weisz Miksa főrabbi lakásán megszállt new-yorki főrabbi és neje meglátogatta a hírközlő vezetőjét, Gábor igazgató pedig a tanácsútlán élén tisztelt a főrabbi előtt és mondott köszönetet azért az emberbaráti akciójért, mellyel két hónappal ezelőtt százharminc árva gyermeket ruházott fel. Utána a Bika szálló fehértermében gyermekelőadás volt. A különösen sikerült előadás megrendezése Berkovits Szeréna és Almásiné tanítónő érdeme.

GERVAI SÁNDOR.

A Röck Szilárd-utcai internáltak emlékeztetője

Az Orsz. Rabbiképző Intézet épületében a fasiszta rémuralom alatt több, mint 4000 zsidó és baloldali újságíró, ügyvéd és más üldözötteket internáltak. Legnagyobb részük Auschwitzban szenvedett vértanuhalált és csak mintegy 500-an maradtak életben. A gyászos emlékü internáltak negyedik évfordulóján az életbenmaradtak egykori szenvedéseik helyén, az Orsz. Rabbiképző Intézet templomában (VIII. Röck Szilárd-utca 26. sz.) május 7-én, pénteken este 8 órakor kegyeletos emlékestet tartanak.

Illés Béla:

Emberek vagyunk

Több hete megfestettem a lap hasábjain a regényíró Illés Béla arcképét, Kárpáti rapszódia című, sokat és sokfelét átfogó regény-trilógiájának új kiadásban való megjelenése alkalmából. Ezt az arcképet akkor most egynehány utólagos esztendőssal kiegészíteni, azaz kapcsolatban, hogy Illés Béla nyolcvéves közelbe gyűjtötte tizenkét régebbi és újabb novelláját meg rajzát, Illés Béla nemcsak nagyméretű regényekben tudja kitereljesíteni írói művészetét, hanem rövid elbeszélésekben, sőt legapróbb formátumú vázlatokban is. Novellái között alig akad egy-két bágyadtabb — az is érdekes — a legtöbbje frissességével, eleven- ségével vonzó olvasmány, és elejétől végig kellemes zsarnoksággal fogja tartós lekötöttségbe az olvasót.

Sok író elbeszélés ürügyén lélektanai hajszálhasogatásba vész bele, nagyképpen bölcseledik, vagy jogos, amde művésziellenül talált propagandával frászt. Illés Béla csak elbeszél. Irásának előző-ize van, — ritka adomány! — persze oly előző, amelynek Illés Béla különleges lejtése van. Ez az előző sokra képes: eleveneknek hitet elve- lünk papíronon nemzeti embe- reket, látható színekkel és megszagolható illatokat bővöl- nyomtatott belükből összeállít- tájukba, ugyszólván előtűnk- vő eseményekké jelenít- régi emlékeket.

Ilyenek Illés novellái, ame- lyeknek pillanatra meg nem álló eseménye filogralás nél- küli környezet- és lélekrajzól is nyújt nekünk, és egészséges érett bölcsesség ezüstlő humo- rával is ajándékoz meg ben- nünket. Propagandának is be- illő tanulság kínálkozik magától, minden találkozás nélkül ezek- ben az elbeszélésekben. Hang- san kimondani csak az első el- beszélés egyik szereplője mon- da ki: „Törkén kell fogni az igazságtalanságot és ki kell rá- ni belőle a fekete lelket!“ Min- den harcos lelkű igaz ember bátran elfogadhatja ezt, erkölcsi kötelessége elfogadni.

A nálunk az utóbbi években rossz hírbe keveredett és idegen- műfajokba átfajzott novellát- nemesen rehabilitálja Illés Béla elbeszélés-gyűjteménye.

—gyi—za.

Nyári üdülésre

zsidó családunk külön 2 szobás, kom- fortos lakás kiadó. Szabadnapra, Városházánál 30., megközelítő 2 perces

Átíró és más rendszerű könyveléseket kereskedők és iparosok részére a kötelező számlakeret alapján

felfektet, betanít és irányít

Stein Lajos

könyvelési és betanítási irodája

Budapest, III., Zápor u. 2/c. Telefonhívó: 162-674 8-1-ig, 3-6-ig

Glosszák a hétről

MOST TIZ ÉVE az első zsidótörvény vitájától volt hangos Horthy Miklós Magyarországa.

1938 március 5-től 1938 május 29-ig tartott ez a szenvedélyes disputa. Az első dátum: *Darányi Kálmán hírlkedt győri beszédének elhangzása napja.* A második dátum: *a zsidótörvény életbelépésének időpontja.*

Talán nem érdektelen, ha felelevenítjük az első zsidótörvény parlamenti vitájának két érdekes epizódját.

Sulyok Dezső is azok közé a felszólalók közé tartozott, akik a zsidókért és „intézményes” megoldásért sürgették.

Eckhardt Tibor pedig azzal kezdte felszólalását: „En a zsidójavaslatot úgy, ahogy van, elfogadom.”

Eckhardt Tibor később liberális mezben próbált szerencsét az Océán tulsó partján, de az amerikai magyarok nemcsak erre a felszólalására emlékeztek, hanem életútjának egyéb mozzanataira is, a többi között arra az életszakaszára, amikor a Sörház-utcában, az Ebrede Magyaróka Egyesületének elnöke volt.

Sulyok Dezső a felszabadulás után szintén liberális politikai ártúrhában jelentkezett a magyar közélet porondján, hogy azután fokozatosan demaskirozza magát és a végén megmutassa igazi arcát.

Most, amikor az első zsidótörvény vitájának tizedik évfordulóján vagyunk és kezünkbe kerülnek a régi újságlapok, nem csodálkozunk sem Eckhardt Tibor utján, sem Sulyok Dezső pályafutásán.

Az első zsidótörvény igenlőből nem lehetett más, mint *fasizta hazaáruló!* Az antiszemitizmus törvénytörvényen a fasizmushoz vezet, amint a fasizmus ugyancsak törvénytörvényen az antiszemitizmust is jelenti!

„**NYILT BUCSULEVÉL**” címmel érdekes cikkkel közöl a müncheni *Neue Welt* egy magarangu bajor állami tisztviselő tollából. Ez a zsidóvallású főtisztviselő, aki Theresienstadtban senyvedett és sok más kinn is átment, azzal a reménységgel tért vissza hazájába, hogy ott valóban új élet kezdődik és abban helye lehet mindenkinek — fajra és felekezetre való tekintet nélkül —, ha csakugyan demokratikus elvekkel vall.

„Egy jó zsidó bucsuzik ebben a levélben — írja Heinz P. Guttman kormánytanácsos —, olyasvalaki, aki egyben hazájá-

nak jó polgára is volt, de aki nem tudott hazájában újból otthonra találni.

Nem a rossz életvezési viszonyok, vagy más külső okok indítanak engem 57 éves koromban az Egyesült Államokba való kivándorlásra és új élet kezdésére. Az a felismerés indít erre, hogy a nemzeti szocializmus, minden kísérőjelenségével együtt, a német lélekalkat egyik megnyilvánulásának tekinthető, amely — az etikai és morális gátlásokon áttörve — teljes mértékben érvényesült. Sajnos, a német nép legszélesebb rétegei újból magukbaszivják az antiszemitizmus mérget, a neofasizmus méletyét.

Német polgárok kényszerítettek bennünket rabszolga-munkára, vagy koncentrációs táborokba. Német polgárok vették el javainkat, vagy denúciáltak bennünket, ahol csak tudtak. Német polgárokból állt a Gestapo, amely kínozott bennünket. Német, mégpedig bajor polgárok voltak azok, akik szüleimét otthonukból halálba hajszolták.

És ma megint német polgárok azok, akik az akkori politikai áldorծőleket kellemetlen személyeknek, nemkívánatos egyéneknek tekintik. A mi jelenlétünk kellemetlen figyelemztetés a múlt cselekményeire, sőt, sok esetben az azokban való bűnrészességre. Amutunk és megrendülünk, ha a lakosság széles rétegeinek aljasságát, butaságát és a jóakarát teljes hiányát tapasztaljuk.

Hiábavaló volt! Szenvedéseink, milliók halála... Hiábavaló... Tragikus szó ez egy olyan korszak végén, amelynek befejezésénél ennek a szónak kellene szerepelnie: „Soha többé!” Rettenetes mérleg ez olyan ember számára, aki inkább idegenben akarja eltölteni életé hátralévő részét, mint továbbra is „a fasizmus áldozata lenni”.

A FRANCIAORSZÁGI HELYZET romlásáról közöl nagyobb beszámolót a zürichi *Israelitisches Wochenblatt*, amely szerint: *a jobboldali mozgalmak térhódítása és de Gaulle generális fokozottabb szervezkedése az antiszemita közhangulatot is erősíti.*

„De Gaulle választási győzelmei — írja a zürichi lap — erőteljes változást mutatnak a lakosság széles rétegeinek a zsidókkal szembeni magatartásában. A nacionalista újságok egész sora tárja eléuk az új

szellemet. Zsidóellenes röplapok kezdenek cirkulálni, anélkül, hogy a hatóságok beavatkoznának. A mozikban antiszemita megjegyzéseket lehet hallani. A zsidó orvosok működése elé nehézségeket támasztanak, pedig nincs elég orvos az országban. Xavier Vallat, a vichyi zsidóbiztos, bűnpere során antiszemita tribüné változtatta a vádlottak padját. 120.000 zsidó deportálása fűződik tevékenységéhez, de a bíróság úgy találta, hogy ezért elegendő 10 évi börtön. Arról is beszélnek, hogy „egészségi okokból” rövidesen szabadságra engedik, ahogy ez már több „szaklársával” megtörtént.

Jules Moch belügyminiszter hamarosan alkalmazkodott az új korhoz. Vezetésével megkezdődött az az idegenellenőrzés, amely elsősorban a zsidó bevándorlók ellen irányult... A *Paris Presse*, de Gaulle újságja, nemrégiben „negyedik erő”-ről beszélt, rámutatva, hogy a zsidók egységes tervek szerint járnak el, bármilyen oldalon is vannak. Szerencse, hogy van még Franciaországban liberális sajtó is és az *Ordre* és a *Combat* minden erővel hirdetik a tolerancia nagy francia tradícióját.

Nincs ok optimizmusra. Csúpan azt lehet remélni, hogy a haladás erői elég hatalmasak lesznek a reakció új hullámának megállítására.”

NAGY BOTRÁNY ZAJLOTT LE a zürichi községtanácsban az ugynevezett „Ganz-affér” körül. Három ülésen keresztül foglalkoztak — dr. Stocker interpellációja nyomán — a zürichi községtanácsosok azzal a deaktívjelentéssel, amelyben a zürichi titkos rendőrség két tagja „parazitának” és „nemkívánatos idegennek” minősített egy Ganz nevű zsidót, akiről a részletes vizsgálat során kiderült, hogy iratai a legnagyobb rendben vannak.

A zürichi községtanácsban — mint a zürichi *Israelitisches Wochenblatt*-ban olvassuk — olyan jobboldali hangok is hallatszottak, amelyek kétségtelenül *hitlerista fertőzésre* mutatnak.

LAUSANNE magyarszarmazásu rabbit kapott. Pészách ünnepeén iktatták be Vadnai Györgyöt a lausanne-i hitközség rabbitisztviselésébe.

A **NEWYORKI „AUFBAU”** éleshangú cikkben tiltakozik az ellen, hogy Amerikába prominens náciakat beengedjenek. Az *Aufbau* tiltakozása abból

az alkalomból hangzik el, hogy New-Yorkban koncertet hirdetnek Walter Gieseking-nek, az ismert náci-zongoraművésznek és nagy plakátokon jelentik be Max Schmeling, a híres náci-boxbajnok szereplését.

Walter Gieseking a legvadabb antiszemita közé tartozott és résztvevett a német szellemi élet zsidóttalanításában. Max Schmeling pedig az auschwitzi táborban volt ör és kegyetlenül bánt a foglyokkal.

„Ha Németországban — írja az *Aufbau* — prominens náci, mint Werner Krauss, Veit Harlan és Emil Jannings szabadon működhetnek, ez elsősorban a németek dolga. De az ellen tiltakoznunk kell, hogy ilyen embereket Amerikába engedjenek és úgy csináljanak, mintha a Harmadik Birodalom a világom sem lett volna.”

„POLGÁRHÁBORU ÖNMA-GUNKBAN”: ez a tömör jellemzése — egy kiváló amerikai rabbi szerint — a legtöbb amerikai ember lelkületének. Ez Joshua Loth Liebman, a bosztoni Izrael Templom rabbija, — mint a newyorki *Aufbau* írja — hadjáratot hirdetett a belső polgárháború megszüntetésére, a lelkek káoszának felszámolására.

„Eljött az idő — olvassuk kiáltványában —, hogy frontális támadást indítsunk a pesszimizmus ama költői és filozófusai ellen, akik lelki, szellemi és kedélybeli zavarokat okoznak. Napjainkban egyre több olyan hang hallatszik, amely az élet értelmetlenségét hirdeti. Szembe kell szállni ezekkel a tanokkal.”

A legnagyobb amerikai lapok glosszái és kommentárjai foglalkoznak a közérdeklődés homlokterébe került rabbi tanításával és külön kiemelik, hogy milyen nagyjelentőségű lenne, ha valóban sikerülne megszüntetni azt a jelenséget, amelyet Joshua Loth Liebman „Polgárháború önmagunkban” címmel foglalt össze.

Több nagy amerikai rádióadó állandó előadónak kérte fel a bosztoni Izrael Templom rabbiját, aki rövidesen elkészül *Remény az embernek* című könyvével.

Szendről Autonom Orth. Izr. Hitközség ezúton tudatja az érdekeltekkel, hogy május 17-én délelőtt fél 12-kor a Szendről és vidékéről elhurcolt és mártír-halált halt szeretteiknek emlékére

emlékműavattalással egybekötött gyászünnepelet lesz. A gyásznapot a gyásznapok... **VEZETŐSÉG**

Zsidó pap, tanár, orvos, diák a pápai ref. főiskola tanári testületében

A tél folyamán dr. Scheiber Sándor rabbiképzőintézeti tanár gondos szerkesztésében *Emlékkönyv* jelent meg a szegedi hitközség világhírű, tudós főrabbi-jának, néhai dr. Löw Immanuel emlékeztetőre.

Ezzel kapcsolatban most felhívom a tudományos körök és a nagyközönség figyelmét Löw Immanuel legendáshírű édesapjának, Löw Lipót életének eddig kevesek előtt ismert mozzanatára.

1808-ban megjelent Kis Ernő, a pápai ref. kollégium egykori történettanárának munkája: A dunántúli ref. egyházkerület pápai főiskolájának története című munkája. E mű 259. oldalán olvashatjuk a következőket: „Az 1849/50. tanév megnyitását már idegen kormány parancsoltta meg...”

Mivel *Bocsor István* — kinek nevét és emlékét Kozma Andor A cartbagói harangok c. ódájában is megörökítette — a jogi szak átalakítása következtében némely jogi tanokat, u. m. jogtörténetet és pénzügyi dolgokat volt szíves vállalni: ugyanazt a francia nyelv tanítását alól felmentetik, a francia nyelvet, mint szabad tanunk tanítását t. Löw Lipót pápai főrabbi szíveskedően előállt.

Mint látjuk, a tudós rabbi nemcsak a teológiai tudományok művelésének szentelte nemese életét, hanem készségesen segítségére sietett tudományos felkészültségével az idegen egyháznak is, ha a köznevelésnek — mindennemű fontosabb — kérdéséről volt szó.

De nemcsak Löw Lipót tanított a pápai főiskolán. Találkozunk a későbbi annalesokban más zsidó tanárral is.

Az idézett munka 322. oldalán olvashatjuk: „Az 1875/6. tanévben iskolánkban a rajz tanítása Herz David polgáriiskolai rajz tanár kezére ment át, mely tárgynak tanítói nagyobb diákok voltak eddig, így... Kátz Vilmos az 1862/61. iskolai évben.

Ugyanazak a teológiai akadémián tanított az 1882/3. tanévben dr. Steiner József is, aki a főiskolának évtizedeken át orvosa volt. Steiner József egy félévszázadon át előjárósági tagja volt a pápai hitközségnek, több ízben töltötte be az iskolaszaki elnöki tisztséget is.

SZILÁGYI SÁNDOR
a rabbiképző intézet
quaestora.

Új és használt
BŐRÖNDÖK
utí kofferok.

Vétel, csere, eladás.

KANDEL Népszínház-u. 20
Tb. 159-304 20

Egy szadista gettóparancsnok gaztettei

Az 1944. évi hírhedt gettóztatások minden borzalma, a gettóba zárt zsidók martiriuma elevenedett meg azon a tárgyaláson, melyen a szilágysomlyói gettó szadista parancsnokát, dr. Krasznay László „főszolgabíró”-t vonta felelősségre a kolozsvári Népbírószág.

Dr. Krasznay László ügyét egy ízben már tárgyalta a kolozsvári Népbírószág s akkor lávollétében „in contumaciam” halálra ítélte. 1947-ben sikerült kézre keríteni dr. Krasznay Lászlót, aki „ellentmondással” támadta meg a Népbírószág ítéletét s ennek következtében újból le kellett tárgyalni az ügyet. Ezt a tárgyalást a napokban tartották meg Kolozsváron.

A tárgyaláson felvonultak a szilágysomlyói gettó életben maradt lakói, megrendítő vallomásaikból kirajzolódott a tömeggyilkos „főszolgabíró” ur” portréja.

1944 májusában Szilágymegye zsidóságát, mintegy nyolcezer embert Szilágysomlyó város gettójába gyűjtötték össze, amelynek parancsnoka, korlátlan ura dr. Krasznay László lett.

Mint a tárgyaláson vallomást tett tanúk elmondották, dr. Krasznay László első dolga volt, hogy a gettóba érkező szerencsétlenektől személyesen szedte el utolsó ruhadarabjait, sőt, a magukkal hozott szűkös élelmiszerektől is megfosztotta őket.

Könyörtelenségére jellemző, hogy gettóba záratott olyanokat, akik az első világháborúban tanúsított hősi magatartásuk alapján még a sárga csillag viselése alól is mentességet kaptak. Mikor a kivételezett papírjaikkal jelentkeztek előtte, irataikat összelépte és véresre verte őket. Szadista bűnmódjának egymásután estek áldozataul a kiszolgáltatott, védtelen emberek. *Taub Hermann*, a Zsidó Tanács egyik tagját halálra rugdosta. *Nóket* költőt *guzsba*. Hogy rejtett értékeknek jöjjen a nyomára, a legbestialisabb kínzásokat találta ki. De embertelenül megkínzott ezalatt az ürügy alatt olyanokat is, akikről köztudomás volt, hogy földhözragadt, pinestelen, szegény emberek. *Kinté* letlenül kikötötte azokat, akiket imádkozás közben lepett meg. Egy hetven éves öreg zsidót *tolisban és töfiliben kötött* ki s mikor az elájult, levette, és *halálra taposta*, majd a meggyilkolt ember tetemét ismét kikötötte.

Dr. Krasznay László szemérmellenül tagadta a tényleg rótt eszelekményeket és azt állította, hogy a gettóban elpusztult huszonnyolc ember természetes halállal halt meg. De a gettó sirásói egymásután cáfolták meg védekezését. A hullák — mint mondták — a legembertelenebb kínzások nyomait viselték. Nem igaz, hogy a gettó halottai öregek és betegek vol-

tak, — mondotta szemébe a vádlottnak Fenér Sándor, az egyik sirásó — mi temettük el őket és láttuk összetört, vértől borított tagjaikat. A gettó egészségügyi viszonyairól a tábor két orvosa rajzolt megrendítő képet. A somlyói gettót, — fasiszta minta szerint — a téglagyár mocharas területén helyezte el dr. Krasznay. Enni nem kaptak a gettó lakói, az egyetlen jövizű kutiból nem ihattak, csak a piszkos tócsák-ból. A gettó raklárában rengeteg gyógyszer volt felhalmozva, de Krasznay megtiltotta, hogy velük zsidókat gyógykezeljenek. Az állandó kínzások következtében a gettó lakóinak egészségi állapota annyira leromlott, hogy vagy még a vagonokban haltak meg, vagy Auschwitzba való megérkezésük után kerültek azonnal a gázkamrákba.

És az egymásután felvonuló tanúk — köztük nemzsidók is — bizonyították, hogy Krasznay embertelensége minden képzeletet felülmúlt. Az egyik tanu *Pajor Pál* nagyváradi gyógyszerész elmondotta, hogy mint munkaszolgálatost, a Somlyó melletti Sarmaságba vezényelték ki és két hélig az ottani gyógyszerárban dolgozott a gettó felállítását után is. Itt beszélt a község csendőrmesterével, aki rosszulról panaszkodott és a következőket mondta: *negyven éve vagyok csendőr, mindenféle gonoszlevéllel összekevertem ezalatt az idő alatt, de olyan életeműlt guzemberrel, mint amilyen a somlyói gettó parancsnoka, dr. Krasznay, sohasem találkoztam. Amióta bent voltam a gettóban és láttam az ottani borzalmakat, azóta nem tudok aludni, beteg vagyok, nincs nyugalmam.* Egy másik csendőr, aki egy ideig a váradi gettóban teljesített szolgálatot, ezt mondta *Pajor* gyógyszerésznek: *Ami itt lálok, az felülmúlta még a váradi gettó borzalmait is. Ha váradi gettót pokolnak lehet nevezni, akkor az itteni gettó a poklok pokla.*

A tanúkihallgatások után a bíróság ismertele a Szilágymegyei Nagybíró Kisiparos Szervezete és a Szilágysomlyói Magyar Népi Szövetség beadványait, melyekben arra kérték a Népbírószágot, hogy „Szilágymegye gettójának volt parancsnokát, aki a legbárbarabb bűntetteket követte el az emberiség ellen, a legsúlyosabb büntetéssel sújtsa.”

A kolozsvári Népbírószág valóban a legsúlyosabb büntetést szabta ki a minden emberiségéből kivetkőzött gettókórherra: dr. Krasznay Lászlót életfogytiglani kényszermunkára ítélte. Hogy a véreskező „főszolgabíró” elkerülte a bitófát, csupán annak köszönhető, hogy időközben Romániában eltörölték a halálbüntetést. De talán jobb is így, a halálbüntetés túl egyszerű megoldás lett volna dr. Krasznay László számára.

GYERMEK-

CIPŐ

specialista

Légrádi Ferenc

cipésmester

VII., Dohány-utca 10. sz.

MISKOLCI

TALMUD, TORAH

vezetősége közli, hogy a nyári szemeszterben a tanítás külön tanterv alkalmazásával megkezdődött. Felvilágosítással szívesen szolgálunk. Cím: Berger E., Széchenyi-u. 89.

A BONYHÁDI CONGR. HITKÖZSÉG

PÁLYAZATOT HIRDEI

kántor-mésző-hitoklatói állásra.

Pályázhatnak ortodox felekezésű 40 évnél fiatalabb magyar állampolgárok megfelelő képesítési okmánnyal. Javadalmozást, lakás, fűtés világítás és megégyezés szerinti készpénzfizetés. Költségek csak meghívottaknak térítendőek meg.

Mátrafüreden üdüljön,

nyaraljon az elismert Schwartz ort. kóser penzióban. Olcsó előszobai árák. Telefon 6.

Most hozza rendbe
fehérműt

INGKLINIKA

Bivatkozásra 10% engedm.
Szentkirályi-utca 2. (Rákóczi-utná) Musz. öv. üzlete

Magyar-történelem, természetrájk, vegatan-szakos

középlekoni zsidó tanárok és tanárjelöltek által az általános pályázatot nyújták be 1948 május 31-ig a Pesti Izr. Hitközség oktatási ügyosztályán (Sip-u. 12. III. 50.).

Gyermekgyógyászati, gyermekbutor, játéktáru **Vicánál**
Nagyatádi Szabó-utca 50.

KERESEK régi, bevezetett fűszerüzletbe agilis férfi lársat, lehetőleg szakembert. „Megérthetés 4806” jelűre a kódlóba.

MEGNYILT Budakeszin a híres, jó orth. kóser penzió. Olcsó előszobai árák. Rákóczi-ut 72. (Érkel-ut szonok).

Fényképalbum

Irta: GYÖRGY ENDRE

1.

A VARSÓBAN JART magyar kádítottak, a pesti zsidóság képviselői, a rengések benyomáson, utiemléken, feljegyezni való és reminiscencián kívül hatalmas fekete albumot is hoztak magukkal. A lengyel zsidóság fekete könyve ez. Nem úgy kapta ugyan a nevét, mint ahogyan a diplomáciai iratgyűjteményeket jelölik meg valamelyik színnel: Piros könyv, Kék könyv, Fehér könyv. A kötetnek, amiről beszélünk, nem fekete könyv a címe, hanem a mély gyász jelölő fekete a tartalma; mint ahogy nem lehet együttérző könnyek és fojtogató fájdalom nélkül lapozgatni az oldalait, kulatni a képek között és megbámulni mindazt a mártíromságát, amitől az egész könyv, a fehér papírlap, sőt az ég is elsötétül. Mindenki, akiben csak egy szikrányi kíváncsiság is él, szívesen keresgél fénykép-albumokban. Azokban a gondos kézzel összeválogatott, szeretettel megöröztetett, hozzáértéssel csoportosított és feltűtött aggodalommal megválogatott fényképekben, amelyek akár a család életének, akár egy-egy utazásnak megörökítésre méltó állomásait jelzik. Néha kedélyesen derül az ember a régi-régi daguerrokon, a fényképalbumok ruházatán, divatjátmutt kalapján, vagy a férfias akkor elegáns, ma már inkább komikus szalonkabátján, fehér mellényén. Megbámuljuk a reszkelő kézzel irt dedikációkat, a hevesen dobogó szív és a forró agy-öklötta ajánlásokat és enyhe kegyetelenséggel mosolygunk a finomkodó szavakon az „örökké a tiéd” gyakori ismétlésén és a beállított pózokon, amelyek az „udvari fényképész” izlését vagy izléstelenségét őrizték meg a számunkra. A városképek, a távoli utakról küldött anizsok pedig letűnt fürdőhelyekről, feladásba merült kirándulásokról, kedélyes csónak-partikról, hajókázásról, családtagok nászútjáról árulkodnak, a múlt emlékeivel együtt elsüllyedt országokról, a térkép változásairól tanuszkodnak és azt bizonyítgatják, hogy minden mulandó. Csak a képek őrzik az emléket. Ennek a gyászos könyvnek a szereplői is éltek, örvendtek és szomorkodtak, mosolyogtak és sóhajtoztak egykoron. Nem is olyan régen. Csakhogy, amíg

a selyembe vagy bőrbe kötött régi albumokba beragasztott fényképek modelljei tisztes életet éltek és csak „az emberi kor legvégső határán” távoztak abba a másik világba, ahol megdicsőült ősikkel találkozhattak, addig ezeknek „eredetijei”: a fekete-szakállas tudós férfiak, természetes asszonyságok, szemérmes hajadonok és bizakodó ifjak nem a Legfelsőbb Bíró akaratából távoztak időnap előtt. Őket az erőszak, a gonoszság lendítette át a korai halálba. Ezeket a válogatott kínzásokat tárja a világ elé a gyász fekete festékével nyomtatott és bevont kötet, amelynek képeit borzongással elegyes érdeklődéssel szemléljük. Lapozgatása közben nem a régi fényképalbumok láttán szokásos ellágyulás, a multat megillető tiszteletadás érzése fog el, hanem lázadózni kezd a vérünk, megfeszül minden idegünk és ökölbe szorul a kezünk...

*

SZÁZNEGY OLDALON kétszázötvenkét fénykép sorakozik egymás mellé. Kétélszáz olyan felvétel, amelyet érthetetlen módon örökölt meg a fényképező. Kezdődik azzal, hogy lengyel zsidó testvéreink szakállát, hajtineseit szaggatják moeskos kezek, olyanok, amelyek örökké életet kioltó fört, vagy haláltozslógató fegyvert szorongatnak. Ezekhez a praelikhoz úgy odalapad a gyök, mint az író ujjaíhoz a toll, a festő markához az ecset. És folytatódik a képsorozat az egyéni, majd a tömegmészárlással. Ugy fokozódik a kötetben, az egymásbafűződő fotográfiák láncolatán a drámaiság, mint ahogy a zenekari műben a piano erősödik fortissimóvá. Végül már zug, harsog és dühörög minden hangszer. Ilyen hatalmas tempóval ostromolja a felvételek látványa szívünket, agyunkat, lelkiünket és könnygőjtő csatornákat. Mi tudjuk, hogy a náci és a fasisták ilyen gonoszok, hiszen naponta százszor és egyszer ütköztünk bele azokba a szögekkel kiverett testi és lelki gyötrelmekhez, amelyeket a fák és növények birtokában kiélt az ember. Csak a képek őrzik az emléket. Ennek a gyászos könyvnek a szereplői is éltek, örvendtek és szomorkodtak, mosolyogtak és sóhajtoztak egykoron. Nem is olyan régen. Csakhogy, amíg

embertelenség megannyi kitérését, amellyel életek millióit olták ki, az utókor számára meg is örökítik. Hogy dokumentumot szolgáltassanak önmaguk ellen. Hogy fényképeket készítsenek magukról *elő és után*. S mindaz, amihez nekünk kevés volt a fantáziánk, itt van. Egy rakáson, egybegyűjtve. Letagadhatatlanul. Fotografust, amatőrt és hívatástos hívtak, mielőtt megkezdődött a könyvben oly sokat ismétlődő „massacre”, a mészárlás. A felvételgép elé terelték az áldozatokat, majd maguk a prihékek is odaálltak, otrombán ruhogéséltek, tereferéltek, pózokban vágták magukat és jóelőre élvezték a hatást, amit a kép ottthon, a családtagok körében kelt. „Né, a Johann, milyen stramm ezek között a göthös zsidók között!” De meg kell nézni a sikerült tréfa áldozatait és szenvedőit, ezeknek a lapát-szakállú ludós öregeknek a tekintetét is. A szemüket, amely a remélt felvilágosítás mögött sok minden egyebet is kifejez. Megvetést, utálatot, lenézést és türelmes belenyugvást a megváltozhatatlanba. Abba, hogy *ilyen alakok*, ilyen elvetemült bravók, ilyen börtöntöltöltek, ilyen alkoholisták és fertőzöttek, ilyen Istentől, embertől elrugaskodott szadisták *reájuk*, a tiszta életükre emelhessek vérfoltos manesukat. Engem is „megörökítettek” az internálótáborban, a „Harc” című pogrom-szennylap számára. Ez a kép nemcsak engem ábrázolt, hanem a gondolataimat, a nyikító szülő jókívánságaimat is. Ha fotográfiával ölni lehetne, minden bizonyíték nem távoztatott volna a csepeli telepről Somodi-Klászok ur. Ha pedig tudja, hogy milyen megjegyzésekkel kísérem magamban „áldásos” működését, ha belelát a koponyámba, a jólsikerült riportképet nem jelenteti meg a nyilas-szakközlönyben...

*

LODZBAN ADTAK KI a mártíriumok emlékkönyvét. A lengyel zsidók központi történelmi bizottsága végezte el a fájdalmas, de mégis valósággal megszűnés munkát, hogy testvéreik szenvedéseit azon nyers valóságában megörökítse. *Vádat és ítélet* ez. Egyetlen harsány janként, amely éles, mint a kés és a dobhártyát basítja. Aki ezt

hallja, soha nem felejtheti el és mindaddig meg nem nyugodhat, amíg a maga esetleg szűk területén is mindent el nem követ, hogy soha többé ilyen gyátlálal be ne következhesse! Megrázó bevezetőt irt dr. Filip Friedmann, a bizottság vezetője, aki felhívja a világ figyelmét a náci szörnyűséges gaztetteire és arra, amit a lengyel zsidók, csaknem teljes kipusztulásukig a gettóban, haláltáborokban szenvedtek, míg holttestük el nem jutott a danzigi (gdanski) ember-szappangyárba. (Ennek a borzalomnak létezését cáfolták, de a tagadhatatlan fénykép-bizonyítékokat itt látjuk a könyvben.) Minden képet lengyel, orosz, angol, francia, jiddis és ujhéber magyarázó szöveg kísért. De jönnek olvasóim, üljenek körül, nézges-sük a fekete könyvet... Az első kép megjelölése: „Tipikus német provokáció.” Teherautót látunk. Azon szakállas, kaftános férfiak és ifjak, sűrűn egymás mellé zsúfolva. Kíváncsian tekintenek a két lányársapkás, vad német tisztre. Milyen sor-sor van nekik? — kérdezik felénk, ken önmagunkról. A kép eredetileg német lapban jelent meg, ezzel az aláírással: „Elfogott zsidók, akiknek hatalma Közép-európában már a végét járja, — a házaikból német katonákra látják.” A szentéletű öregemberek, akiknek kezében még sohasem volt puska vagy revolver, legfeljebb a Talmud, a köznapis vagy az ünnepi imakönyv, vérengző fenevadakká változtak és sortűzet adtak a szelíd hányókákra... — Itt náci-katonák azzal szórakoznak, hogy társzban álló (tehát nyilván imádkozás közben megrohanant) zsidó haját, pajeszát és szakállát egyszerre kétoldatról is nyírni kezdik... Az SS-szanecek jól ruhóznak, a zsidó bácsi (mert réparancsoltak) lényegesen mosolyog... Ez a jelenet több képen is megismétlődik „Torturák” címmel. — Térdreknyszerített zsidó, imakönyvben. Gumihottal közelődik feléje egy gonoszképű, halálfejes prihé. — „Gétover-seny.” Szakállas zsidó bácsik lovagolnak fiatalok hátán, fiatalok ügtenek az aggasztanok sajtó dicsőit. — Zsidókkal végignézik testvéreik kivégzését. A nézők kezükkel tarkójuk mögött összekucsolják. Vajjon miért? Hogy neki ne rohanjanak azoknak a gazembereknek? Arekon a halálfelelem, a remélt és a borzalom visszfényo-fékeződik. Többen befogják a füllüket, mert nem akarják hallani a dörrenést, amely kioltja a testvért, a hozzátartozót, a ha-

Ha jó és megbízható munkaerőre van szüksége, forduljon a DEGOB információs osztályához

Bethlen-tér 2. I. 36. Tel.: 224-366, 224-868.

rá életét és nem akarják hatolni a halálukig. Mások elfordulnak vagy befurják fejüket az előttük állók hátába, hogy ne lássák a szörnyűségeket. — „Zsidóellenes propaganda.” Lapelszakállu, s'rámli (szörnyű, diszített selyemkalapu), taliszos lengyel zsidót tolnak targoncán. Kezében tábla: „Mi akaruk a háborút!” Hát akarták? Kelett nekik Hitler harca, hogy biztosan belepusztuljanak? — A gettók életét — ha ugyan ezt az átmenetet a külvárosi nyomortanya és a pusztulás között egyáltalán életnek lehet nevezni — számtalan kép mutatja be. Tábla (mert a németek mániákus utjelző- és felirattagorok): „Zsidók lakónegyede. — Betépés tilos!” Városok vénei nagykeservesen kecselődnek a vilámosokról, amelyek tulzolt udvariassággal — idáig hozták őket és bolra támaszkodva végeláthatatlan sorokban megindulnak a tuskés dróttal bevont „spanyol lovasok” felé, amelyek csakhamar elzárják a külvilágot. — Tájkép: Diledező viskók, istállók, olak, amelyeknek földet, fűtő levegőjében emberek laknak), piszkos udvarokon szanaszét dobált holmik, köztük üfölt-kopolt bádorgád, amelyet valamelyik tisztaságszerető ember ide is magával cipelt, abban a hín reményben, hogy a gettóban még fürödni is lehet. — Szélszört „zsidó vagyon”: tányérok, kanalak, fűtlen csuprok és lyukas fazekak között egy nyitva felejtett (vagy hirtelen elhagyott) héber imakönyv. (A különös esendűel körül teremelt lelket sem látni, nyilván „sürgős intézkedés” — elszórtoltta őket.) — Zsidók motyókkal, szakadozott lepedőikbe bugyolált holmijaikkal özönlének be a krakói gettóba. — Ugyanez a látvány a lodzi zsidónegyed kapuja körül. — Kézikosikon törölt mosdótálak, rozoga székek, bűlegő lábú asztalok, korhadt szekrények. A család buzza az igát, kétségbeesetten küzdve a teherrel. Kisleány anyja mellett baktat. Hátán lőmött zsák. Szemmeláthatólag nem bírja. Elpityeredik... Piroskockás abroszokba gyömösölt kevéske ágynemű. Ez a „lekölthözök” minden vagyon. Grodno zsidó lakossága rendezkedik így be a rövidtávú életre.

KA varsói gettó akkor még ép volt. A teljes házai. — Hol vannak ezek a sapkás, szemüveges

férfiak, akik olyan küzdőmenet, annyi verejtékkel keresték a kenyérüket? És hol a hajított hátú, ferdecspőjű nők, akik addig is csak dolgoztak, főztek, suroltak, kenyeret dagasztottak, gyerekeket dajkáltak és felneveltek, péntek este pedig beköztölték a fejüket, odakészítették a kalácsot az asztalra, gyertyát

gyújtottak, s miközben kezüket áddólag a lángok fölé terjesztették, hosszan beledámsultak a sárgás fénybe, mintha onnan akarnák kioltatni jövőendő sorukat. A gettóban a hátuk közepén hatágu sárga csillagot viseltek. Ezzel a jellet léptek át az örökkévalóságba....

(Folytatom.)

Szovjet-zsidó híradó Szovjet-zsidó tudományos fe'adatok

Az alábbi adatokat Borisz Szpiráknak, az Ukrán Tudományos Akadémia jiddis osztálya vezetőjének az elmúlt hónapban megjelent beszámolójából, idézzük.

A nagyenyű cikkíró közlése szerint a honvédó háborúban a szovjet-zsidó tudomány képvisezőinek több mint egyharmada pusztult el. A fasiszta vandalizmus következtében ugyancsak sok kulturális semmisült meg.

Az Ukrán Tudományos Akadémia keretében működő zsidó osztály munkája három feladatkörre terjed: Lexikográfia — nyelvészet, irodalom és folklór, sztika.

Az első többek között a héber, valamint a szláv nyelvek jiddisre gyakorolt hatásait vizsgálja. Most kerül kiadásra egy hatalmas orosz-jiddis szótár, továbbá a jiddis nyelv grammatikáját véglegesen szabályozó szakmunka A. Sapira tollából. Ugyancsak készülöben van a Szovjetunió területén fellelhető nagyszámú héber ősnymtatványok katalógusa.

A szovjet-zsidó irodalom-tudomány három tagozódású felosztásban (preklasszikus, klasszikus és szovjet) foglalkozik a zsidó irodalmi termékekkel.

Az októberi forradalom 30. évfordulója alkalmából a következő műveket becsajították közre: *Aszlender*: A szovjet-jiddis irodalom fejlődése. *Lucher*: A szovjet-jiddis irodalom stílus-problémái. *Misziricki*: A szovjet-jiddis próza ősforrásai.

A folklór sztkai terület művelői Beregovszkij vezetésével kiadák a szovjet-jiddis népdalok tudományosan feldolgozott teljes gyűjteményét.

Folyamatban van a jiddis népmesék gyűjtése is, mely anyagot — mint a cikkíró közli — szovjet és történelmi szempontból kívánják csoportosítani.

„A halál angyalát láttam...”

Az *Einykeit* című moszkvai lap április elsejei számában olvastuk a következőt:

Még a háboru idején történt, hogy a new-yorki bíróság huzsonhat amerikai a törvény elő idézett fasiszta-antiszemita igazgatás miatt. Az ügy kivizsgálásával megbízott bíró az ítélet hozatal előtt meghall. Az akkori igazságügyminiszter nem nagyon iparkodott új bírót megbízni a per lefolytatásával. Tiltakozás kezek az aktákkal elkeverítették mindmostanáig. A napokban az igazságügyi hatóságok elrendelték a per törlesztését. Indoklás: az ügy időközben elavult.

Egy Csikágóban megjelenő angolnyelvű zsidó ujság — *Santinel* — éleshangú cikkben tiltakozott. A futni hagyott fasiszták erre beperelték a lapot, vagyis „becsületsértés” címén 10 ezer dollár kártérítést követeltek.

A tíz napig tartott tárgyaláson a vádlottakból panaszosokká átváltozott pogromisták azzal érveltek, hogy szabadságjoguk korlátozását jelentené, ha antiszemita mivoltuk hirdetését megakadályoznák.

Az egyikük már odáig merészkedett, hogy gunyos hangon kijelentette: En nem is vagyok antiszemita, mert hiszen az arabok is zsemiták. En anti-zsidó vagyok.

Jellemző a tárgyalás izzó légkörére, hogy amikor a tanuként beidézt dr. Stephen Wise főrabbi, az amerikai zsidóság vezéralakja elhagyta a tárgyalótermet, így nyilatkozott az újságíróknak:

— A halál angyalát láttam most. Az a halál angyala lebegett a tárgyalóteremben, amelyik hatmötve testvéremet ölte meg Európában.

Befejezés: a bíróság tízezer dollár „erkölcsi kártérítés” megfizetésére kötelezte az csikágói zsidó ujságot.

(v. b.)

ORTHODOX jóllöző bejáró nő keres urcsalád mindenes mellett. „Háromtagu család” jelíggére a kiadóba.

Vendéglőmbé üzletvezető

pénzeslársat keresek. Intelligens szakembert. Telefon: 220-258.

ELHELYEZKEDNE 43 éves nő magányos urhoz vidékre vagy tanyára. Gyermek is lehet. Cím: Dobó u. 10. fszt. 3.

NAPPALI elfoglaltságra, könnyű háztartási munkára és gyermek anélkül megbízható nő keresek. Abadomka u. 11. vasúzet.

Házvezetőnek ajánlkozok

rendű 16766 nagy gyakorlatú. Rákóczi-ut 64. II. em. 27a.

Betársulnék

40-50 ezerrel bármilyen meglevő üzletbe, mely biztonságos háttérrel és kiad. megkezeléssel. „Kizárólag városban” jelíggére a kiadóba.

Intelligens középkorú asszony

magányos háztartást önállóan vezelné. „Lehetőleg vidékre 4774” jelíggére a kiadóba.

EGÉSZSÉGES főzör állandó ott. honra utai szobát keres ellátással, intelligens nővel. Értesítést Fried. Alkotmány-u. 4. sz. Penzión.

ZSIDÓ családnál keresek sürgősen szobát, úresen, lehetőleg belvárosban. Értesítést kérek Művez. Akadémia u. 20. fszt. 2.

KÖZÉPKORÚ NŐ KÖSER HÁZTARTÁS ÖNÁLLÓ Vezetésére keresek

X., Körösi Csoma-utca 3, divatruházó.

MAGÁNYOS idősebb urinőnél külön bejárattal, szépen berendezett szoba, esetleg ellátással, uri egyén részére azonnalea ikadó. Cím: kiadóbizonylatban.

OTTHONT talál megbízható, rendszerű, jóllöző mindenes, kéttagu családnál. V., Árpád-utca 12., zsákvesztoda.

PASARETEN kertes villában házaspárnak vagy két pozícionál férfinak 2 szép szoba nyári üdülésre ellátással, vagy anélkül kiadó. Érdeklődés pénteken 11-1-ig telefonon 425-332.

ELHELYEZKEDÉST keres több évi irodai gyakorlatú bíró, jó számoló jó kézírásu, gépirra tudó üzleti gyakorlatú is rendelkező középkorú, teljesen egyedülálló nő. „Értékdés” jelíggére a kiadóba.

BUTOROZOTT utcai szoba, fürdőszoba-használattal egy dolgozó férő részére azonnal kiadó. Megnézhető 5-6 óráig. Laudon-u. 1. II. 11

TISZTA, butorozott szoba egy vagy két ur részére magányos nővel, kiadó. Esetleg ellátással. Strausz, Dánia u. 11. harmadik em.

Két hitvalló asszony

Irta: SZILÁGYI GÉZA

Egy amerikai, magyar-zsidó folyóiratban, a New-Yorkban megjelenő *Egyleti Élet*-nek tartalma hasábjain már régebben magukra vonták sok mindentől igénybe vett figyelmemet egy magyar származású zsidó asszony, *Mayerné Popper Adél* írásai.

Ismeretlen ismerőst akarok néhány szóval, nem lelkendezve, mégis melegen köszönteni. Ismeretlen, mert testi mivoltában sohasem láttam. Amde ismerős, mert lelkébe nézhettem. Ez a lélek tiszta, szép és mindenekfölött hívó.

Mayerné verseknek nevezi írásait. Nem tudom, milyen műfajnak jelző-címeként aggaszam rájuk. A rövid sorok és a rímek magukban nem teszik a verset. *Mayerné* kurta sorait nem az iskolai versstan szabályai szerint mérem, csak szabályoktól függetlenül tudó *füleimmel*, de akkor is nem tagadhatom, hogy döcögő a ritmusuk és a sörvégeknek rímekben összekapcsolása éppen a csengést nélkülözi: Külalakjuk nem éppen rendes, de a kifogásolható forma *kifogástalan vallomások* burka. Ez pedig — mostanában sokunknak többet ér, mintha fordítva volna. *M. Popper Adél* hangosan és *teremtőhatalommal* vall *hitéről* és *zsidóságáról*. Nőia az emberiség eddig talán legpusztítóbb lelki járványának éveiben Európában rekedt nagy családja jórészt odavészelt, sem ő, sem életben maradt testvérei nem rendültek meg hitükben és meggyőződésükben a zsidósághoz való ragaszkodásuk: a *testvért együvértartozás* ragaszkodása. Ennek a nőnek van mit vallania! Nemcsak azért vall, mert vannak kitörni akaró vallomások, amelyeket a legnagyobb önfegyelmekkel sem lehet visszafojtani, különben szétrobbanna a velük túlfutottan teli lélek, hanem azért is vall, mert tapasztalatai alapján vérré vált meggyőződése, hogy a „*hatalmas hit*” megmenti az embert a gyászolhatatlan összeomlástól, védőpáncél a testi meg lelki halál veszedelmével szemben és olyan erős kötelék, amely a már-már pusztító kétségbeesésbe eső embert is *viszszakapcsolja az élethez*. Ez a newyorki zsidó asszony szinte mámorosan hisz. Nagy hőfoku versszerű vallomásaiban, magát és imádott családját követendő példát tornyosítva, *valóságos „propagandát”* fejt ki az Istenhitért.

Fájdalom, nincs terünk hosszabb versek közlésére. *M. Popper Adél* versei pedig amerikai nagyméretűek. De nem tagadhatjuk meg sem magunktól, sem olvasóinktól, hogy két vallomásából néhány zengő, *na-gyon időszerű* sor ne idézzünk.

Elsősorban verbeli testvérei-

hez, de voltaképpen minden zsidó testvérehez, sőt valamennyi ember-testvérehez szóló „*Isten a szeretetben*” című hitvallásában így szól sőtár-szava: „*Atyám! Kegyelmed jelenel (Égi adományként erőhöz juttattál), Atyám! (Jóságod fölüadit!) Helyemen megállni, (Munkában) Örömet találni, (Megajándékoz-tal.)*”

És „*Israel*” című, az Unohoz intézett „*kérelmében*” így próbálja költőgetni az Egyesült Nemzetek Szervezetének sokszor aluszékony lelkiismeretét: „*Szántó-vetőjei voltunk (Országaitoknak), Tiszta nemes magot vetve (Országaitokba!) Halál volt, (Halál lett) Az aratásunk.*”

Általános emberi és különleges zsidó hárság szépsége csillog e kemény sorokon.

★

Szilás Frida nevével folyóiratokban és zsidók rendezte előadások műsorán nem egyszer találkozunk — szemünknek bizelgető kiállítású kötetben gyűjtötte össze verseit. (*Évek és Mártírok. Faust könyvtára*.) Ő is szenvedélyes hitvalló, lelki szükségéből, évek során sem enyhülő belső kényszerből, amely minden kívülről ránk beklyöző kényszerénél erősebb. Központi élménye: Isten. („*Mindenben az Isten keresem és érzem.*”) Minden öröme — örömei gyereke — és minden gyakori szenvedése — nemcsak szívvel, hanem agyával is szenved — egyre közelebb viszi Istenhez. Hisz benne, tehát hisz a jóságban és szeretetben is. Az élet, ez a legkajánabb kiabrándító, nem bírja kiforgatni vele született hitéből. Az emberben megálta a gyarlóságot, de minthogy megérti, nem meghoasájt neki, mert ez bizonyos fenhéjjázó föltényeskedést jelentene, hanem *sziből sajnálja*. Isteni szolgálja és ebben, az ő minden teremtményt átölelő értelmezése szerint, benne van az a kötelesség, hogy *emberádsáit is szolgálja*. Azoknak, akik mentő új ígét várnak a költőtől, egy ősrégi, de számtalanszor megismételve is még *eléggé meg nem ismételt* ígét sug emompult, megkeményedett szívükbe: „*Boldogtalan ember! Tanulj meg szeretni!*” Szinte önkínzóan szánja azokat az embereket, akikben esődött mondott az igaz ember, akik eszelősen lépik-márják egymást. Olykor megrendítően kiméli az embereket, legyenek jók és szinte Isten kezébe teszi emberársainak megváltásáért könyörgő csupa-szeretet-szívét. Gyengéd a végletekig: „*Fáj a sok millió leperzselt élet, (Millió testvér, millió jaja!) Érzem, mint lávoly gyermeke kínját (Vergődő szívében az Édesanya!)*” Önfeláldozó majdnem az önmegsemmisülésig, de gyöngédsé-

ge nem erőtlenség, önzetlensége ugyyszólván gerinces. A legsötétebb éjjeleken is azt hirdette, hogy a *sárgafolt meg nem aláz*, és amikor az ember-telenségnek gyűlölettel tájlekozó ajkán a zsidóirtás volt a szakadatlanul meg-megismétlődő esze-

Az emlékmű a varsói gettóban

A varsói gettó szívében, ahol a legelkeseredettebb csalározások folyták a felkelés kitörésekor és ahol *Stroop* SS tábornok kegyetlen próbái rázudultak tankjaikkal és lángszóróikkal a gettó hőscire, ott áll az emlékmű, mint hatalmas szimbóluma a zsidó hősiességek és mártírságnak.

A mű alkotója, a világszerte ismert szobrász: *Natan Rapoport*, varsói zsidó, aki Varsóban és Párisban végezte tanulmányait. Már a háború előtt hírnevet szerzett magának érdekes és nyszerű műveivel. Művészi tudását és készségét a hitleristák elleni küzdelem szolgálatába állította a Szovjetunióban, ahol rengeteg elismerést kapott és ahol műveit a Tretyakow-galériában a szovjet művészet legjobbjainak alkotásai között állították ki. Művészi képzeletét leginkább a hősi motívumok izgatják. Általában kereső, kutató, nyugtalan lelki alkotó művész. Nemcsak formai tökéletességre törekszik, de műveiben az ihletet adó eszmét, a jövőbe mutató irányt is megörökíti. 1913-ban erős hatást tett rá a varsói gettó hőseinek felkelése. A gondolat, hogy művészi formában fejezze ki a lengyel zsidóság hősiességét, nem hagyta nyugodni és már Moszkvában megszületett benne az emlékmű első tervezete. Aktiv természetű alkotó lévén, rögtön hozzáfogott, hogy teremítő fantáziájával kidolgozza az első modelleket. Tanulmányozni kezdte a felkelés legkisebb momentumait, az elesett hősök fényképeit, kereste a zsidó ellenállás eszmei alapjait. Több akart lenni, mint pontos és hűséges. Új, különleges formát keresett, ami kifejezze ennek a nagy történelmi jelenségnek a pátozását, amellel tökéletesen visszaadja a belső megrendülés szentséges áhítatát.

Hosszu tanulmányok után kialakult az első modell. Ez há-

lós jelszó, bizva bizott abban, hogy „a választott nép fönnmarad!”

A vékony, de nem kis fajsúlyu, legjobb értelemben *előkelő* kötet végére néhány finom veretű szerelmes vers került egyike-másika egy csöndes gesztus, de *halálosan komoly* szerelemnek az olvasó szívét is megdobbanló és megdöbbenítő sós haja, amely tovább megmaradt lelkünk emléktárában, mint mások patétikus jaj-sikoltása. Így csak költő *sóhajthat*.

rom figurából állott. Két nemesdedék jelképezett. Az öreget és a fiatal, közöttük állott a zsidó nő. A modell erős benyomást gyakorolt, különösen szokatlanul hatott a középső alak, az öreg zsidó alakja a régi nemzedékből. Hatalmas, izmos, lérdeplő férfitest, kezében nagy kő, amit az ellenségre készült dobni.

Mint mondtuk, *Rapoport* kutató elme és új utakat kereső művész. Nem volt megelégedve az első modellel, de azért nem vetette el egészen az első tervet. Erősebb formát keresett, ami nemcsak a hősiességet, de ami jellemző a hősi tette, a sajátos tragikus hangulatot is kifejezi. Végre megtalálta a megoldást, a jelenlegi végső formát, amit — viszonylag rövid idő alatt — el is készített.

Az emlékmű fő jellemvonása: hatalmas dinamikája. Az alakcsoport, ami az ifjúságot, az időséget nemzedéket és a tragikus elpusztult családot szimbolizálja, nem illeszkedik bizonyos helyzetbe, hanem előre-feszül, mintha a gettó falát törnék át alakjai. A gettófal sines teljesen reálisan ábrázolva, csak mintegy emlékeztet az antik asszír architektúra módján való érzékeltetésre és aláhúzza a harc történelmi voltát: a harcoló zsidók áttörtek magukat a gettó falán.

Talán azt lehetne mondani, hogy *Rapoport* a gettófelkelést nagy nemzeti megnyilvánulássá tette és kiemelte történelmi hangsúlyát. A figuracsoport mozdulatlan, nem védekezik, csak menetel a falból ki, előre és támad az ellenségre. Nem mint önvédelmet, hanem mint támadást, felkelést örökíti meg a gettó hősök harcát alakjai.

SIRKŐ-EICHBAUM

V., Rudolf-tér 3 (Margithidnállent)

ban. Lenyűgöző látvány a szoborcsoport alakjainak megfázó lendülete. Leghatásosabb mégis a felkelés vezetőjének alakja, ez a központi figura, hatalmas férfias jelenség, balkezeben kézigőrgő. Két oldalán két ifjú: egyik fegyverrel kezében, a másik kést szorongal. Mögöttük az égő gettó szimbolikus lángjai, szárnyaszerűen kiterjesztve, a lángokban a pusztuló anya gyermekével. A férfiscsoport mindegy védi az anyát és gyermekét, előrelendül a gettófalból. Egyik oldalon lent fekszik egy elesett, lefelé fordított arccal. A másik oldalon ugyanaz az öreg zsidó, akit az első tervében megmintáztak, jelképezi az idősebb nemzedék harci készségét.

A szoborcsoport harmonikus képet nyújt. A hősök és mártírok arkifejezése külön tanulmány. A középső alak nemcsak hősiességével és dinamikus erejével hat. A hős tekintete a jövőbe néz, nemcsak a szemben álló ellenséget látja, magasabba tekint, álmódú és bizakodó pillantást vet a távolba, igazi zsidó optimizmus él tekintetében. A zsidó nép jövőjének álmát és vágyát fejezi ki. Melyértelműen és helyesen ragadta meg Rapoport a felkelés eszméjének lényegét, az áldozatkészséget a zsidóság diadójáért és jövőjéért és az emberi szabadságért. Az öreg zsidó arcán megrendülő elkeseredés és fenséges határozottság. A kést szorongató ifjú szemében bátorság, az utolsó óra átszellemült bátorsága. A háttérben a pusztuló anya, de a gyerek felemeli kezecskéjét, mintha a jövőbe, az újjászületés felé mutatna.

Rapoport bebizonyította művével, hogy a klasszikus forma megfelel az ilyen monumentális emlékműnek. Elkerülte a modern európai szobrászművészet neo-klasszicizmusának tárgyilagos hüvösségét. Beleöntötte forró érzését minden alakjába és ugyanez a belső tűz tölt el mindenkit, aki a varsói gettó-emlékmű csoportján keresztül a felkelő hősekre gondol. Klasszikus, harmonikus, görög szoborcsoport, zsidó érzéssel és lelkesedéssel megalkotva. Egy költői lélek jövőt álmódú, nagyszerű meglátása és alkotása ez a mű.

A szoborcsoport egyik oldalról nagy márványfalba van ágyazva, a másik oldal a mártírológia, tragikusan hősiessé a lengyel zsidó drámának, itt relief ábrázolja a halálba menők utolsó útját, ez is klasszikus leheletű, átszőve a zsidó let minden mártírságával.

A zsidó szobrászművészet kiemelkedő alkotása ez a mű. A művész moszkvai álma megvalósult, a barbár náci pusztítás és a csodálatos, hősi ellenállás helyén áll majd nemzedékeken át a zsidó hősiesség monumentális emléke. A kövek, amelyek egykor a véreskező, örvényező Adolf Hitler a maga győzelmi emlékműve számára vésett ki, állni fognak örökké és hirdetni fogják az újjáépülő Varsóban a szabadságszerető zsidó hősök szomoru és mégis dicső harcának emlékét. Új nyugati fala ez a hitleri zsidó tragédiának és szent helye a szabadságszerető, haladó emberiségnek. Rapoport óriási szolgálatot tett művével a művészetnek, elsősorban a zsidó művészetnek, a lengyel zsidóságnak és az egész zsidó népeknek.

Hisszük, hogy a művész lelkének álma, hite, amely művében él, megvalósul az emberiség és a zsidóság emberibb és szabadabb életében.

Dr. RÁCZ ZOLTÁN

Emléktáblaavatás Nagykanizsán

Dr. Winkler Ernő Nagykanizsa negyedszázadon át volt főrabbija emléket megörökítő táblát avatta fel a házkara Istentisztelet keretében dr. Scheiber Sándor rabbiszemináriumi professzor. Művészi szépségű beszédében a gyermekek, szegények és szenvedők hűséges papjának emlékét idézte, aki életben és a vértanuhalál után is egy volt közösségével. „Biblikusan jó, gyermeken tisztalelkű ember volt, akit minden eszelekedésben a humánus vezetett” — írja róla a „Zala” című napilap.

Az emléktábla előtt megállítottan állt meg Nagykanizsa közönsége társadalmi és felekezeti különbség nélkül, lelkében a borzalmas átélések emlékével és azzal a dacos elhatározással, hogy többé sohasem enged részt venni a bástyán, amelyen belül szabad emberek, szabad országa épül. Scheiber Sándor templomi szónoklatát, valamint előadása, felejthetetlen ünnepet jelentettek Nagykanizsa zsidósága számára.

„Zsidó írók az újabb magyar irodalomban”

A Pesti Izr. Utiközség kulturális ügyosztálya irodalmi rendezéseinek keretében tartotta meg vasárnap délelőtt dr. Komlós Aladár egyetemi magántanár „Zsidó írók az újabb magyar irodalomban” címmel, nagy érdeklődéssel várt előadását a Fürst Sándor-utcai kultúrteremben. Dr. Komlós Aladár előadásában megrajzolta a magyar zsidó irodalom társadalmi hátterét, a zsidóság gazdasági elhelyezkedését, szellemi utkeresését és politikai állásfoglalását. Már a múlt század végén az egyik klerikális publicista felállította azt az elméletet, hogy a magyar irodalomban, a multhoz hasonlóan, amikor is latinos, franciás, németes irodalmi iskolák fejlődtek ki, az emancipáció óta egy sajátos, magyar-zsidó irodalmi iskola, szellemi irányzat jelentkezett. Ennek a megállapításnak és a hozzáfűzött elmékedésnek nem csupán irodalmi szándéka, hanem elsősorban uszító tendenciája volt. Függetlenül ettől, valóban nagyon sok igen tehetséges magyar-zsidó költő, drámaíró, novellista és regényíró dolgozott az elmúlt évtizedekben, akiknek művei kétségtelenül új, friss szellemet árasztottak magukból.

Érdekes jelenség, hogy a magyar-zsidó literátorok között igazán forradalmi egyéniség, az egyetlen Palágyi Lajos kivételével, nem akadt. A zsidó értelmiség, a zsidó literátorok, az uralkodó osztályokkal szembenálló, társadalmi változtatásokra törekvő magyar rétegekhez asszimilálódtak, ezért az ellenforradalom és a fasizmus éveiben a magyar zsidó írókat általában destruktíveknek minősítették.

Dr. Komlós Aladár előadása új szempontok szerint mutatta be a magyar zsidó írók működését, találgatás jellemezte érenyeiket és hibáikat a progresszív szellemben fogalmazta meg jelentőségüket a demokráciával kapcsolatosan. Palotai Erzs és Ascher Oszkár magyar zsidó költők versciből szavaltak megérdemelt nagy sikerrel.

30 ÉVES, JÓLÉVŐ és SÍLTÓ házvezető, kisebb úri családhoz vagy magányoshoz elmenne. XII. Árnas-ut 18., Lukács címén.

UTAZIK?

Használt és új

bőröndök és hajókofferek

nagy választékban. Javítást vállalok.

Láng bőröndös, saját műhely **21**

Tel.: 135-083. Szombaton zárva

ÜZLET-ÜZEM

HELYISÉGET?

HA JÓT AKAR

FELLNER szerez!

Szt. István-körút 30

Spanyol, angol, francia, orosz nyelvórák

BERLITZ

IV., Vörösmarty-tér 2
Telefon: 181-012

PERZSA

szőnyegek

VÉTEL ELADÁS **UNGAR** Király-u. 14-8a Rákóczi-ut. 42

Parókák, frizettek

CSIPAK

hajmüterméből

Mária Valéria-utca 17 (Lánchídánál)

Telefonszám: 180-108

A pontos, megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat

mindent elintéz. — (Ejjel-nappal) Teher-talival is.

Király-utca 21. Telefon: 226-893

Varrógépek

ipari és háztartási célra. Kölcsönzés, javítóműhely.

GYERMEKKOCSIK

nagy választékban. Varrógépeket vesznek. Bachrach, Dohány-u. 68. Tel.: 222-687.

NOÉMI

penzió és Széchenyi-hegyen ujonnan berendezett

GYERMEKOTTHON

egész évben nyitva. Előrendelői. Elátás: Érdeklődés: Felső-utca 11. II. Agócs-utca 3. Telefon: 14-12-12.

Mielőtt haját festeti vagy

RENCZES daueroltatja mutassa meg

hajfestőmesternek VI., Csengery-utca 84. Hajmunkák. Pedikűr. Nyíltáru.

Legszebb siremlékek

márványból és svéd gránitból

Boros József, Dob-u. 2

Rongyaiból

megunt, elviselt kötött holmiaiból, gyönyörű torontali szőnyeget készít Ehrenfeldné VII., Isabella-u. 67

HIREK A ZSIDÓ ÁLLAMRÓL

Anglia külső beavatkozással akarja meggátolni a palesztinai események természetes alakulását

Mikor ezek a sorok megjelennek, 10 nap választja el Palesztinát az angolok által május 15-re ígért „felszabadulástól”. Nyilván ez a tény magyarázza mindazokat a jelenségeket, amelyekről az elmúlt napokban palesztinai viszonylatban a nemzetközi és napi sajtóban olvashatunk. Tudatosan ködösítve továbbított jelentésekből azonban két mozzanatot világosan megállapítható:

1. Egyes UNO tagállamok — az arab világ orszagai — nyílt fegyveres támadást intéztek Palesztina ellen.

2. Anglia kivonulás helyett további csapaterősítéseket hoz az országra.

Az arab országok — Lybia, Irak, Szíria — támadásai egyelőre nem annyira a Zsidó Állam szempontjából jelentősek, hanem az UNO szervezetét és az erre alapozott világrendet veszélyeztetik. Az UNO alapokmánya szerint ugyanis egyetlen tagállam sem támadhatja meg fegyveresen szomszédját, hanem világi ügyeit a nemzetközi szervezet közbejöttével kell rendeznie. Ez az UNO léteinek egyetlen célja. Ha egy tagállam a magarávallalt magatartástól eltérne, úgy vele szemben alkalmozni kell a pontosan megállapított UNO rendszabályokat: gazdasági, katonai és politikai intézkedéseket. Az arab államok támadása Északkelet-Gallileában megindult. Amikor erről a Jewish Agency az UNO biztonsági tanácsának elnökét sürgőnyleg hivatalosan értesítette, az kijelentette: **nem intézkedik mindaddig, míg a jelentés hitelességét meg nem állapította. Azóta sem állapította meg a tényállást —, mert ha ez megtörtént volna, úgy az is kiderült volna, hogy a nagyhatalmi politika játékszerévé zulesztett UNO semmilyen intézkedést nem képes végrehajtani.** Ezért nem állapítja meg a biztonsági elnök a támadás megtörténtét és ezért tagadják azt hivatalosan az érdekelte államok, valamint az angol kormány is. A valóságot azonban csak ideig-óráig lehet elbúkolni — sokáig nem. Ezért uralkodik fejvesztettség UNO körökben; az egész építmény recseggve, ropogva készül összeomlani. A kis népek bizalma megsemmisült; nincs nemzetközi szerv, mely megvédené őket külső támadástól. Az angol csapatszállítások ténye ugyancsak félelmetes következményekkel járhat nemzetközi viszonylatban. Miután nyilvánvaló lett, hogy az angol kormány — a Szovjetunió és a népi demokráciák állásfoglalása következtében az UNO-tól nem kaphatja vissza „megőrzésére” Palesztinát, az arab csapatok

pedig gyengének bizonyultak a Hagana-val szemben ennek a feladatnak a végrehajtására, a mandátum átadásának veszélyesen közeli időpontjára való tekintettel, a kormány kétségbeesésében kénytelen volt levétlni álarcát és kivonulás helyett újabb tüzbezer főnyi katonasággal saját maga biztosítja további palesztinai uralmának fenntartását. A semlegeség hamis hangoztatása is megszűnt. Miközben állandóan özönlük az Országba a külföldi arab haderő, angol csapatok megalközték a Hagana-val; helyenkint megállították a zsidó előnyomulást. De a harcokba történt

A harcok súlypontja nem a Zsidó Állam területén van

A Hagana harca a palesztinai arabság ellen lényegében befejeződött. A három főfeladatot — az észlelt telepek megvédését, a Jeruzsálem-Tel-Aviv ut felszabadítását, a zsidó állami terület arabjainak lefegyverzését — sikeresen végezték el. A Hagana katonai irányításának eredményességét bizonyítja az a tény, hogy az új keletgallileai harcok kivételével, a szorosan vett Zsidó Állam területén nincsenek ütközetek, itt a Hagana teljesen ura a helyzetnek. Az ellenséges lelkeletű arabok elmenekültek. Az angol csapatok utolsó egysége is egyelőre — kivonult a zsidó állam területéről. A harcok most a határokon túl: Jaffában, Akkóban, Jeruzsálemben folynak, tehát nem az UNO döntés megteremtette Zsidó Államban. A hét elején vonult ki az utolsó angol század Keletgallileából, nyilván azért, hogy ne lehessen felelőssé lenni a határok megnyitásáért a külföldi arab csapatok előtt.

Ez magyarázza ezen a területen az újabb támadást 5 kibucc ellen. A legújabb jelentések szerint azonban a Hagana erőslések beérkezéssel ezt a csatát is eldöntöttnek lehet tekinteni. A Jisuv még mindig tart minden egyes települési ponton. Mottó helyi fegyverszünet követte a zsidó előnyomulást, így Jaffában, valamint Jeruzsálemben is, ahol a Hagana teljes egészében elfoglalta az egyik arab városrészt. A zsidó csapatok győzelme a nemzetközi sajtó hangját majdnem teljesen a zsidó ügy mellé állította — még Nyugaton is. Az arabok — már nemcsak a Zsidó Állam területéről — ezer számmal menekülnek a környező arab államokba, ahonnan azonban a katonakori férfiakat visszakergetik és harcba kényszerítik. Az ideiglenes zsidó kormány rendelkezett arról, amelyben gondoskodik a gazdátlanul maradt

beavatkozásnál is súlyosabb a csapatszállítások ténye, mert ez azt mutatja, hogy Anglia a végsőkig elszánná, fegyveresen is meg akarja akadályozni a palesztinai népek függetlenségének megteremtését. Félreérthetetlenül mutatja az angolszász imperializmus közékeleti terveit Truman e heti sajtónyilatkozata. Az USA elnöke megállapította, hogy jogában áll csapatokat küldeni Palesztinába a Kongresszus külön felhatalmazása nélkül. Nem lehetetlen tehát, hogy a közeljövőben Palesztina erős angol-amerikai katonai megszállásával kell számolunk. Teljesen nyílt kérdés, természetesen, hogy ilyen vakmerő lépés milyen nemzetközi következményekkel járna.

arab vagyontárgyak megőrzéséről, arra az időre, amikor — a harcok elmúltával az arab tulajdonosok visszatérnek. Akár csak a régi időkben: „a szákmányt nem érintette kezük...”

Május 15-e a Zsidó Állam területén nem okoz majd — előreláthatólag — semmi zavart. A Zsidó Állam hivatalos proklamálása ekkor történik meg, de a tényleges hatalom gyakorlása már folyamatban van. Kérdés azonban, hogy ezután az időpont után is meg

Az UNO teljesen elvesztette befolyását az események alakítására

A meggondolatlanul összehívott UNO közgyűlés az elmúlt héten szinte befejezte saját tehetetlenségét. A Teljes Ülésnek a kegyelemdőfést a Szovjet részvétele a gyámsági bizottságban adta meg. Ettől a pillanattól kezdve már nem volt miről tárgyalni — és csak tessék-lás-sék tanácskoznak, illetve napóják el az üléseket. Amint az Új Élet hírmagyarázata már előre jelezte, az USA lényegében elejtette a gyámsági javaslatot. Képviselője az egyik bizottságban azt ajánlotta, hogy tekintettel azokra a nehézségekre, amelyek miatt május 15-ig amugy sem lehet már határozatot hozni, a rendkívüli közgyűlést rekesszék be és szeptemberig halasszanak el minden döntést Palesztina ügyében. Mászóval az amerikai kísérlet kudarcot vallott — így egyelőre nincs szükség az UNO-ra, mint fedőszerve. Ilyen körülmények között érthető, ha sem a Biztonsági Tanács, sem a Gyámsági, vagy a Politikai Bizottság próbálkozásait a palesztinai szembenálló felek nem veszik

fogja-e akadályozni az angol flotta a nagy számban érkező mápil hajók kikötését. A zsidó kormány uralmának kényes kérdése ez s e tekintetben súlyos összecsapásokra is sor kerülhet zsidók és angolok között. A nemzetközi állami területen a Közelkelet kérdőjeles. Abdulla fog beavatkozni az események irányításába. Nem lehetetlen, hogy az új angol csapatok egy transzjordániai akció támogatására és fedezésére érkeztek. Amennyiben Abdulla csak az arab részt kebelezi befoglalomába — úgy valószínűleg nem lesznek összetűzések zsidók és arabok között. Ellenkező esetben a háború 15-én teljes erővel kitörhet. A Jewish Agencynek az UNO-hoz küldött jelentéséből kitűnik, hogy a zsidók az események nem ilyen alakulásáért az angolokat teszik felelőssé, hiszen közüldomásu, hogy a transzjordániai hadsereg vezetőjében angol haderő. Az angolok beavatkozásukat már azzal akarják előre fedezni, hogy arab forrásokkal szovjet titztek jelentéseről köhöltnak híreket — annak elismutyzására, hogy az arabokat valóban német SS katonák irányítják. Május 15-ére készenlétben álló orosz laukot és nehézfegyverzetet szállító hajókról terjesztenek hamis híreket, csak azért, hogy ország-világ előtt fedezzék a mandátum tényleges átadásának várható „ehalasztását” Palesztinából a közeli hetekben a világpolitikát súlyosan érintő hírek várhatóit

komolyan, és hiába valóak a fegyverszüneti felhívások és tanácskozások. A rendkívüli ülésszak egyetlen szilárd és következetes magatartást mutató mozzanata: a Szovjetunió és a népi demokráciák következetes kitarlása a Zsidó Állam megvalósításának gondolata mellett. Ennek az álláspontnak sokszor a legmeghatóbb és a zsidó nép számára örökké felejtethetetlen szavakban adnak kifejezést. Az ideiglenes zsidó kormány az UNO üléseken tapasztaltak figyelembevételével megkezdte elismertetésének diplomáciai előkészítését.

Új település a Negevben

A Jisuv a kértét való haro nagy erőfeszítései közepette is folytatja az Ország munkáját történő meghódítását. A Negev északi részében egy a közkezedési utat veszélyeztető arab falu közelében, az elmúlt héten új kibbucot létesítettek. A katonai kocsikkal megerősített konvoj éjfélt után indult el a kibbuc helyeként kijelölt dombitelre, délelőtti 10 órára már felállt

HASKÓ MÉRNÖK CIÁNOZ

Telefon 222-223. KONAKT porral irt polszkát garancával, szobánként 30 Ft-tól. Kórházak, penziónk, szállodák karbantartása

alak a legfontosabb épületeket és megerősített falat vették körül a települést. Az arabok el-

szólan történt lövöldözése nem befolyásolta az építést. Az új telep neve: Bruur Chajil.

Lapzárta után érkezett

Palesztina angol-amerikai megszállását Bevin és Marshall bizalmas tanácskozáson határozták el 2 hónappal ezelőtt

Szerda hajnali jelentés:

Az ideiglenes zsidó kormány miniszterelnöke Ben Gurion hivatalosan bejelentette, hogy átvette a Hagana parancsnokságát és a hadműveletek irányítását. Május 15 után a Hagana a Zsidó Állam hivatalos hadserege lesz.

Az új angol hadosztályok palesztinai megérkezése után kiderült, hogy a katonai megszállás részleteit Bevin és Marshall már hónapokkal ezelőtt — szakértők bevonásával — megbeszélték és elhatározták. Bevin csak akkor volt hajlandó vállalni ezt a szerepet, ha amerikai csapatok is részt vesznek a megszállásban. Ezért várható, hogy a közeljövőben amerikai katonákat is partratesznek az angolok megszállta haifai kikötőnegyedben. A külpolitikai vita során Bevin ismét kijelentette, hogy az angol kormány május 15-én átadja a mandátumot. A jelek szerint a „mandátum átadás” majd egy angol-amerikai katonai

kormányzat kialakítását jelenti, amire az „időközben beállott események” szolgáltatnak majd ürügyet. Bevin be is jelentette, hogy május 15-ig az angol kormány hajlandó lenne még megváltoztatni elhatározását, ha zsidók és arabok közösen arra kérik és fel, hogy más államok társaságában továbbra is „biztosítsa a rendet”. Mint-hogy azonban a Jewish Agency képviselői többször kijelentették, hogy semmi esetre sem fogadhatnak el olyan „rendet”, amelynek az angol kormány az öre — nem valószínű, hogy Bevin megkapja a várt felszólítást. Így kénytelen nyíllan az erőszakhoz fordulni.

Ezves jeruzsálemi arab részek elfoglalása után a Hagana hajlandónak mutatkozott részleges jeruzsálemi fegyverszünet megkötésére. — A galileai támadások visszaverése után az elmúlt 24 órában viszonylagos nyugalom volt Palesztinában.

(GELLERT)

Mathausen, Buchenwald, Dachau volt Häftlingjei figyelme!

A Jüdische Historische Dokumentation, Linz, Goethe-strasse 63. kéri mindazokat, akik az alább felsorolt háborús bűnösök gonoszteveteiről tényeket tudnak, felelően írják meg, vagy személyesen jelentkezzenek tanulmányukkal a fenti címen.

1. Hahn Hans (szül. 1922. VII. 27.) az SS dachau-i rohamosztag vezetője volt.

2. Hein Hans, 1934-től a dachau-i őrpapancsnokságnál teljesített szolgálatot.

3. Muschler Ludwig (szül. 1921. V. 14.), 1938–39-től a dachau-i első halálfejes osztag tagja volt.

4. Putz Edmund (szül. 1900. I. 29.), a dachau-i SS halálfejes osztag tagja volt.

5. Schwelzer Péter (szül. 1892. I. 24.), 1939 szeptemberétől november végéig Dachauban az SS örök parancsnoka volt.

6. Gern Gusztáv (szül. 1891. XI. 30.), 1941 december 1-től 1945 április 3-ig a buchwaldi koncentrációs tábor Oberscharführere volt.

7. Lösch Ludwig (szül. 1903 XII. 6.), 1941 április 20-tól 1945 május 3-ig a buchwaldi SS rohamcsapat vezetője volt.

8. Klug Heinrich (szül. 1912. IV. 25.), 1941-től 1942-ig Buchenwaldban őr, az SS halálfejes osztag Oberscharführere volt.

9. Hohl-Janovsky Franz (szül. 1924. VI. 15.) 1943-tól 1945-ig a buchwaldi SS halálfejes rohamosztag tagja volt.

10. Niestroy August (szül. 1923. VIII. 28.), Weimarban az SS halálfejes rohamosztag tagja, a buchwaldi táborban pedig őr volt.

11. Schott Martin (szül. 1900. I. 25.), bűnügyi titkár, azelőtt a buchwaldi tábor kommandurájának tagja volt.

12. Gogel, a mathauseni és ebensee-i táborok SS Obersturmscharführere volt.

HÉBER KÖNYVEK
(talmudikus)

eladók. Cím a kiadóban.

Forradalom előtt

Buda-Pesti tollrajzok és életképek Petőfi korából.* Szerkesztette: Waldapfel József.

Waldapfel Józsefnek, a magyar irodalomtörténet tudós professzorának e munkája érdekes élménnyel gazdagítja az olvasót. A 48-as forradalom küszöbén álló Pest-Budát támasztja fel a kortársi tudósítók — hírlapi cikkek, tárcák — tanuvalomásainak gondosan válogatott összegyűjtésével.

A szerkesztő e módszere sikeresen vezet el bennünket „az eltűnt idők nyomához”, s ezzel kettős feladatot old meg: egyrészt stílus, másrészt kultúr-történeti keresztmetszetet nyújt a „polgárosodás” hajnalán ébredő, félig vidéki és még alig városi Pest-Budáról.

Az Életképek, a Pesti Divatlap és „szízes” írásából a kor magyar biedermeierének tömény levendulakillata száll fel. Fővárosunk gyermekkorának hajdanvaló ízeit érezzük és mint megélevenült régi emlékkönyv: kirkkalapos arszlánok, turnőrös hölgyek s immár elporladt folytós susterinasok közlekednek a Halvani-utca iromba macskakövein, — miközben feltűnik a Viziváros felé bakláló „regényes társaságocsi”.

S a 40-es évek Pest-Budájának e világában ott ballag halnyval a hátán a szomoruzemű Mózes is: a zsidó zsidó. A „beszély” írja, Lakner ur, mily feleköl naivitással és érzelmességgel ábrázolja a „felvilágosult műveltek” zsidószemléletének mily érdekes kordokumentuma ez a klisészerű kép: hogyan látták a zsidót?

Frankenburg ur már „filantropikus hévvel” veszi védelmébe a dühögő vámszedő által zsidóalmazott „izraelitát”, csendesen kérdvön: „Nem lehetne-e kissé szelidebben bánni e szegény emberekkel?”

Száz év távlatából aligha meglepő számunkra a sváb válasza: „Fogadom, hogy kipányvázunk bőrükkel az emancipációig.”

E tárcá-antológiát üde és tömör összekötő-szövegek fűzik egybe és ezzel nem egymás mellé helyeztet írástok gyűjteményével, hanem valóban könyvvel találkozunk.

Ismétlünk példamutatóan sikerül az író e műfelfutamasztó kísérlete, aki nemcsak a tudós biztonságával, de a multat értő és szerető művészi ihlettel is járja a „magyar századok” zegzugos ucait.

Ez az érzéseiben csínált kor, amely így hétköznapijaiban fel-

* Franklin Társulat kiadása

lámad: görcsös igyekvés a „palléroztottság” felé, a problémái alig vagy kévéssé szoptelik, hogy idő szerint egy perccel a forradalom előtt vagyunk s mindazt, ami most méla egyhanguságban zsiibong Pest-Budán, majd felgyújtja a forradalom lángja és ama Pál-vax-kávéházbeli Petőfi génuszának robbanó szilaj lobogása.

Waldapfel József e könyve komoly és értékes gazdagodást jelent a centenáriumi év kiadvány-sorozatában.

VIHAR BÉLA

Emlékművet állítanak Balfon

Balf, Hidegség, Fertőrákos, Ilkamaros és Harka volt sok ezer munkaszolgálatos földszenvédséinek végső állomása. Egyrésztüknek földi letemését hazahozta a hozzátartozók kégyelete és a rákoskeresztúri zsidó temető mártir-parcellájában helyezte örök nyugalomra, de sokszáz mártir alussza még örök úlmát Balfon és a Sopron környéki helységekben. Ezeknek a mártiroknak emléket örökíti meg az az emlékmű, amelyet Balfon emeltek a keresztény válsású Wosinszky Ernő kezdeményezésére. Ez a lengyel származású emberbarát, az emberi jószág, nagyság és bátorság megtestesítője volt a szomorú időkben. Bence György, aki maga is a balfi munkaszolgálat poklában szenvedett, öröklötte meg emléket „Szabadító börtön” című külön élményregényében. „Rengedet telt, — írja — Bence György — hort, pálinkát, gyógyszert, zsirt, süteményt, mázsaszámra krumplit, egész birkákat juttatott a belegek számára. Neve örökre összeforrt a hazaszeretettel és a humanizmussal.”

Wosinszky Ernő kezdeményezésére és Fischer Gyula newyorki főrabbi feleségének gyűjtése tette lehetővé, hogy emlékművet emeljenek a Balfon és Sopron környékén elhunyt munkaszolgálatosoknak. Az emlékmű felavatása május 17-én lesz Balfon. A résztvevni akaró hozzátartozók részére külön autóbusz indul. Jelentkezni Vadász Bertalan csemegekereskedésében, V. Csáki-u. 6–8. sz. alatt, vagy Bence Györgynél, 129–643 telefonszámon lehet.

„Lilly” NŐI DIVATSZALON
RUHA és

BLOUSE specialista

FORRÓ ALADÁRNÉ

a volt SZASZ KAROLA négy vezetője
IV., Petőfi-Sándor-u. 2. sz. telemelet

SIRKÓ LÓWY-nél BUDÁN

II., Fő-utca 79 (Ganz-utcai vill. megállónál.) Leszállított árak!

HIREK

— **Vallásos félóra a Rádióban.** Május 11-én, kedden reggel 1/29 órakor izraelita vallásos félórát közvetít a rádió. Beszédet mond dr. Teichmann Jakab, a Pesti Chevra Kadisa rabbija. Énekel *Fenekel Miklós*, a Csáky-utcai templom főkantora, kíséri *Fraukó Károly* karugy.

— **Bartos Gyula ünneplése a Nemzeti Színházban.** Május 11-én, kedden este 7 órakor ünnepli a Nemzeti Színház és a magyar művészeti élet *Bartos Gyulának*, a Nemzeti Színház örökös tagjának művészi jubileumát. *Most van 40 esztendeje, hogy Bartos Gyula a Nemzeti Színház tagjai sorába került.* A jubiléus az ünnepi előadáson Shakespeare „Lear király”-ának címszerepében lép fel. Előzőleg a színpadon lesz ünnepség és ott a különböző testületek képviselői köszöntik a magyar színművészet nagy büszkeségét. A magyar zsidóság és a Pesti Izr. Hitközség is köszönti jubileuma alkalmából *Bartos Gyulát*, aki *hűség fia felekezetének, lelkes támogatója minden zsidó ügynek és disztigja a Pesti Izr. Hitközség képviselőtestületének.* Ezenkívül a templombjáró emberek közé tartozik és — ha nincs fellépése — egyetlen alkalmat sem mulaszt el, hogy megjelenjen a dohányutcai templom istentiszteletén.

— **A Pesti Izr. Hitközség Szabadszínházánál,** a IV. kerületi Halvárosi körzet közreműködésével, május 6-án, csütörtök este 1/7 órakor, dr. *Szabolcsi Benec* „A zsidó zene és Ázsia zeneje” címmel tart előadást. Megnyitót mond dr. *Lissauer Urzsoné.*

— **„A svéd zsidóság a választásokkal”** címmel tart előadást május 8-án, szombat délután 1/26 órakor *Gervai Sándor* a Pesti Izraelita Hitközség Öreg Sabbat rendezéseinek során. Héber dalokat énekel a Pesti Izr. Hitközség VII. kerületi Általános Leányiskola növendékei vallásos körének énekkara, *Köves Boldizsárné* vezényletével.

— **A Szocialista-Cionisták (Ichud-Mapáj) Pártja** május 10-iki összejövetelén (Füsti S. utca 21/b. d. u. 6 óra) *Berg József* dr. kispesti főrabbi ad elő *Ból Sém-ről*, a chasidizmus vezető alakjáról. Erci beszámolt arról *Péterfi Endre.*

— **A nyíregyházi Statusquo Izr. Hitközség** a mártírháttalhalt néhai dr. Bernstein Béla főrabbi örökét dr. Morgenstern Benő főrabbi-val töltötte be. Az új főrabbi május 6. napján iktatják be stallomába. A beiktatási szertartást dr. Fischer Benjamin főrabbi végzi.

— **A Budai Chevra Kadisa Előjárósága** közli, hogy a *Maros-utcai kórházban* az ellátás szigorú rituális. A kaszusz felügyeletet a budai rabbiság látja el.

— **Házasság Gelb Olly és dr. Katona József** vasárnap, május 9-én déli 1/21 órakor tartják esküvőjüket a Dohány-utcai templomban.

Május 2-án, vasárnap délelőtt tartotta esküvőjét a Csáky-utcai templomban dr. *Roth Jenő*, a körzet vezetőjének leánya *Roth Vera Beer Györggyel.* A templom zsúfolásig megtelt előkelő közönséggel, az V. ker. körzet igen számos tagjával. Az esküt dr. *Berkovits József* és dr. *Katona József* rabbik végezték. *Fenekel Miklós* főkantor, a kórus s *Baum József* közreműködésével. Az esküvőt üdvözölték a körzet felekezeti külföldi tagjai és családja is. Sok jóbarátja és tisztelője jelent meg és meleg szeretettel gratuláltak a fiataloknak és a közönségben álló boldog örömszőlőknek.

J. Gárdos Klára (Újpest) és dr. *Schäffer Andor* ügyvéd (Budapest) május 9-én délután 2 órakor tartják esküvőjüket az újpesti Beniczky-utcai templomban.

Komlós Teresi és dr. Vida István főnyő hó 9-én délután 1/22 órakor tartják esküvőjüket a Hősök templomában. (Minden körön értesítés helyett.)

Roth Lona (Mad) *György Sándor* (Miskolc) május 9-én 1 órakor a miskolci Kazinczy-utcai templomban tartják esküvőjüket. (Minden körön értesítés helyett.)

Hoffmann Gabriella és Ornstein Tibor május 9-én 1/43-kor tartják esküvőjüket a Dohány-utcai főtemplomban.

Grossmann Vali Kassa—Debrecen és Czitrin Miklós Nyíregyháza, május 9-én Debrecenben tartják esküvőjüket.

— **A Wizo Bazáros Vásárja.** A budapesti YIZO központ és vidéki csoportjai május hó 9., 10. és 11-én 10—18 óráig a Chevra Kadisa disztérmeiben (VII., Erzsébet-körút 26. readezi *Bazáros Vásárját*, melyre szeretettel várja barátaitval együtt a *Wizo vezetősége.* Eladásra kerülnek: ruhák, női és férfifehéreneműk, textiliák, képek, kézimunkák erci rajzok szerint, gyermekjátékok, háztartási és piperecikkek. Ócsa bolti áron! Eredeti erci készítmények! Megnyitót beszédet tartja vasárnap d. e. 1/21 órakor *Gács Teri.*

— **A Borochoy Kör nagyszerű előadás-sorozatában** legközelebb dr. *Kardos Pál*, debreceni egy. int. tanár tart előadást „*A próféták és a forradalom*” címen. A nagy érdeklődéssel várt előadás május 8-án, szombat este 1/28 órakor kezdődik a Borochoy Kör központi előadótermében, Andrássy-ut 89 sz. I. em.

— **A Szekszárdi Izraelita Hitközség új tisztikara.** A Szekszárdi Izr. Hitközség április 18-án tartotta meg tisztújító közgyűlését, mely alkalommal megválasztották: elnök: *Guttman Ferenc*, alelnök: *Gied Sándor*, pénztáros: *Fábián Sándor*, ellenőrök: *Steiner Jenő*, *Lóbt Ferenc*, előjárók: dr. *König Imre*, *Benedek Benő*, *Landauer Arnold*, *Müller Ferenc*, *Siklósi Sándor* és *Pollák Andor*, jegyző: *Szász Ernő.*

— **Orth. templom újjáalakulása Zuglóban.** Május 2-án, délután tartotta a XIV. Thököly-ut 83. sz. a. Bész Smüel Imaház első tágabbkörű értekezletét újjáalakulása ügyében. *Schück Jenő* lelkész százados, az új főrabbi üdvözölte a megjeleneket és köszöntötte a budapesti aut. orth. hitközség képviselőit. Megjelent *Róth Henrik* előjárót és *Halpern József* főtitkár. Az ideiglenes vezetőség nevében az elnök dr. *Aronfy István* adott programot és kiemelte, hogy a külföldre távozott rabbi helyébe *Schück Jenő* főrabbi egyhangulag választották meg, kit a közgyűlés ezen alkalomból melegen ünnepelt. Az imaház célja, hogy a környék hívóit egybe tömörítse ősi hagyományaink szellemében, további céljai pedig kulturális csoport létesítése és rászoruló hűveinek támogatása, kegyesekkel való ellátása és segítségnyújtás az élet minden vonalán. A központi kiküldöttek, a hitközség nevében teljes támogatást ígérték. A költségvetés, lefárgalása után az értekezlet egyhanguan elfogadta azt a javaslatot, mely a templom átépítését és mártírjainak emlékmű-formájában való megőrkötését indítványozta, majd dr. *Farkas Ervin*, *Korin Emil*, *Rübner Sándor* felszólalása után a közgyűlés a főrabbi beiktatási ünnepélyét május 27-re, (Lag-Boomer) tűzte ki.

A Nőse Hámizrahi folyó hó 8-án, szombat délelőtt 1/21 órakor London-u. 3. sz. alatti konferenciában heti *Öreg Sabbatján* előadta dr. *Scheiber Sándor*: „*Alci szidra*”. Közreműködik: *Fényes Gizella* énekművész.

— **Az Exodus hajóról és a varsói gettó lázadásáról** tartalmaz eredeti felvételeket a Hasomér Ilcair filmje, amelyet május 9-én, vasárnap délelőtt mutatnak be a Décsi-mozi-ban. Meghívó és helyjegy igénylés a Borochoy Kör Titkárságán, Andrássy-ut 89. I. Belépés csak meghívóval és helyjeggyel!

— **Szolgálati jubileum.** A Budai Izr. Hitközség tisztviselői-kara meleg ünnepélyben részesítette *Fischer Gyula* főtitkárát, akinek május 1-én tartották meg szolgálatának 25. évfordulóját.

Borotválkozzon

avalódi „**HARAB**” sváje.
villanyönborotvával

Vallási szempontból kifogás a nem eskü Használata könnyű és kellemes. Kapható jobb drogárakban, kávé és elektromos szakküzletekben. Ha valahol még nem kapható, úgy forduljon a képviselőkhöz: *Kosztelitz és Tsa.* Budapest V. Sas-utca 11. Telefon: 180—499.

— **Halálozás.** *Kemény Béláné Grossmann Ida*, 1948 április 26-án elhunyt. 29-én, csütörtökön temették a rákoskeresztúri temetőben. Emléke bennünk él. *Kemény Béla és leánya Agnes*, XI., Bartók Béla-ut 59.

— **Adományok.** *Schwarz Sándorné* ötven forintot küldött be hozzánk, *Bodor Ödön* árva vak gyermek részére. Az összeget rendeltetési helyére juttattuk. — A karcagi bergensbelseni deportáltak csoportja százhuszonhét forintot küldött kapunk utján az emlékmű felavatalára alkalmából a Hagana céljaira. Az összeget a Keren Hajszód irodájához továbbítottuk.

Kivándorlók!

Használt és új
hajókofferok és bőröndök
nagy választékban

WEIL Népszínház-26 utca
Telefon hívó: 136—816
SZOMBATON ZÁRVA

Megnyit!

Görömböly - Tapolcán

Eperjesi-út 46. alatt *Tamtor Abrahánné* szigorúan orth. kóser kifőzdéje. Folyóvízes, újonnan berendezett szobák. Telefon: „*Ötthoniak*”.

TALESZ TIFILIN

béberkönyvek, kegyser, vétel, cladás javítás
Jahrzeittábla készítés.
UNGAR MORNAL, Kirdy-u. 17. Kapu alatt vagy I. emelet 4.

Családtagnak tekintjük

honorálom, ki vállalja kisebb orth. háztartásom vezetését. „*Dejaro előnyben*” jellegre a kádárba.

Egyedül vagyok,

keresek háztartásom vezetésére idősebb, szigorúan vallásos asszonyt. Ajánlatot Grünwald Hermanné, Debrecen, Piac 73 sz. kérek.

SIRKÓ PFEIFER és HESZKI
Somogyi Béla-út 3/c.

— A Haoved Hacioni Központi előadóestjén, május 6-án, csütörtökön este fél 8 órakor az Általános Zionista Blokk nagytermében (Arany János-utca 24.) Biedermann Oszkár tart előadást „*Illegális utakon Erec Jisrael felé*” címen. Az előadás keretében: Részletek J. P. Stone amerikai újságiról, a „P. M.” szerkesztője könyvéből. Az előadás előtt beszámoló a palesztinai eseményekről.

— A Wizo megalakulása Pest-erzsebeten. A hűkörség kulturális bizottsága április 28-án jól sikerült kultúrestet rendezett. A Hatikva emléklése után dr. Krishaber Béla főrabbi tömör szavakkal esetelt a zsidó asszony minden korban megbecsült helyét a családban és népben. Dr. Mann Lajos M. G. Sz. helyi elnök üdvözlötte a megjelenteket és elsősorban az előadó Gács Teri irónőt, Székely Zuzsát és Polgár Ági szavatait. *Slomovits* Hermann köbhányai főként szívhez szóló jiddis dalai, *Koós Anni* és *Kiss Andor* zongora-hegedű játéka telték teljessé a műsoros részt. Ezek után Gács Teri irónő tartotta meg nagy érdeklődéssel végigkísért előadását: „A zsidó asszony szelleme a zsidó történelemben” címmel. Az egész zsidó történelemben végigvezette halálgalóságát egészen a mai kor csodálatos asszony típusáig, a „chalucáig”. Beszédén főképp a megalkult a helyi Wizo. Társelemlők lettek: *Fehér Eleonóra* és *Lederer Árpád*né, díszelnők dr. *Krishaber Béla*né, 9 tagú tisztikarral. A szociális bizottság *Kuncz Tivadarné* elnöke alatt 9 taggal, a kulturális bizottság *Dénes Lászlóné* vezetésével 15 taggal, a választmány pedig 36 taggal alakult meg. A Wizo rövidesen megkezdí működését.

A VAC HIRÉI

A VAC asztaltennője csapat a heten kelős győzelmet aratott az NB. I. osztály csapatbajnokságában. A MOSZK csapatát 13:9 arányban győzték le, míg a Csopói MTK 13:7 arányban verődött meg. A csapat tagjai közül ki kell emelnünk Nemes Gáti, Temes, Büchler és Várkonyi játékosokat, kik értékes részvevői a győzelmeknek.

Benedek Péter, a keddi kovárdabajnokság tagja a magyar olimpián csapatnak. Reméljük, hogy megbecsült szerepe a VAC névnek.

Dr. Erős Géza, a VAC közölt leánykezelője és *Deutsch Endre*, a kovárdabajnokság tagjai bejelentkeztek a Zsidóörházba és így nem vehettek részt a bajnoki körversenyben.

A teniszcsapatbajnoki mérkőzésen Nádudvari, Sós, Pajor, Tóth, Gyász, Némethi dr., a főt és Károlyi, László, Szűcsné, Ditréné, Gábori, a női csapat tagjai. Erős dr. bejelentkezett a bajnokságra. Bizony az eredményes szereplésben.

Schulz Jenő cég

Órák-ékszerész (órájavítás)

VII. Wesselenyi-u. 6., a régi házban

Gergely Miklós

arany-érmes és ékszerész

VÉTELI TEL.: 422-346. ELADÁS!

— Eljegyzés. Kiszner Rózsika (Palotás) Vác Tauber József (Nagygyégyi) Sárvár, jegyesek.

— A Hasomér Hacair-Borochov Kör műsoros május 1-i ünnepséget rendezett szombat este Andrassy-ut. központjában. Az ünnepi szónok, Sloano Benzsade a munka ünnepének jelentőségét méltatta a zsidó nép számára és hangsúlyozta, hogy a népek szolidaritása élő valóság kell, hogy legyen a zsidó és arab nép viszonyában.

DAVIDOVICSNÉ

házasságközvetítő irodája

Erzsébet-körút 35., III. 12. dől. után 4-től, komoly, előkelő megbízások

Férjhezadnám

háborús özvegy, vartyműd, be-rendezéssel rendelkező, csinos (zr. beanyommal megéheséssel bír). 50 év körüli intelligens urakhoz. „Élettárs” jellegre Tenzerhez, Szervita-lér.

Délután 4–5-től ráérő, független,

középmagys. 25 körüli, gyaloglurát is kedvelő motoros, csanakpartnernőt házasság céljából keresek. „Kikapsz-lódás” jellegre Boros hirdetőbe, VI. Andrassy-ut 51.

26 ÉVES, érettségizett, igen elfoglalt, nem fővárosi, júnevü műszaki kereskedő és iparos, érzelmitag és vagyonilag is a purítás elve alapján, megfelelő élettársat keres. Jellege: „Cény-képmelléklet.”

AUSZTRÁLIAI vallásos orvos-házaspán adoplálna és kivételne 4–7 éves, értelmes, egészséges zsidó árva fiúgyermeket „Meg-bizottja állat” jellegre Nemzet-közihe, Andrassy-ut 9.

A HAPOEL M. S. E. hírel

HAPOEL.—Lampart 4:1 (1:0). Május 2-án, vasárnap délután a BTK pályán folyt le a forduló mérkőzés, melyen a HAPOEL csapata jó formát mutatott.

Május 1-én a HAPOEL sportolói is résztvevők a sportfőző felvonulá-sán, ezzel is dokumentálva, hogy egyesültünk a haladó, munkás-sportolók oldalán áll.

Állétkai edzőinket ezen a héten szedőn és pönteken d. u. 5 órától tartjuk a Népliget Diákstadionban.

A mai HAPOEL asztaltennője több első díjat nyertek a helyi népi asztaltennő bajnokságban.

Turista szakosztályunk a jövőben számos túrára kíván rendezni. Május 9-én, vasárnap a Nagybánya-ra vezetünk túrát. Tájékozódj: reggel 49-kor a Szőlő Kávéházban. Turavezető: Gertler László. A szakosztályba való beiratkozás 12 Ft, 18 éven alulaknak 8 Ft 1. évre, mely állat utazási kedvezménynek nyelhető.

Valentin sirkőüzem Alapítva 1898

Üzem és raktár: X., Sirkert-u. 29. (Uj köztemetőnél). MODERN MÁRVÁNYOK, MŰKÖVEK, MECÉYÉK nagy választékban, legolcsóbban. — Szombaton zárva

ZSIDÓ URİKÖRÖK legmagabbi-több házasságközvetítője

GOLDNÉ

VII., Alsóerdősor 6. tsz. 2. Telefon: 221-349.

Férjhezadnám hugomat,

kinek keltéle iouri képesítése van, lakás és hozománnyal, iparos vagy házasságához 10-50kg. Nőszabó előnyben. „40-50”-ig jellegre Tenzer hirdetőbe. Bpest, IV., Szervita-lér 8.

38 ÉVES, középtermetű, csinosnak mondott barna asszony nagyon egyedül maradt.

férjhez menne

kereskedőház vagy jobb iparoshoz. Hármincezer forint hozománya van. „Haldogságra vágyom 4794” jellegre a kiadóba.

HARMINCNYOLCAS csinos

szőke özvegy, lakással és megélhetést nyújtó üzlettel rendelkezik. Szerény, szorgalmas intelligens férjet keres. „Negyven-nyolcig 4783” jellegre a kiadóba.

EGYEDÜLMARADT. 44 éves, csinos urasszony. 30.000 forint készpénzzel és szimpu berendezéssel lakással.

férjhez menne

csinos, egyedül: bíró urakhoz. 44-60 éves. „Május 1918” jellegre a kiadóba.

Hozománnyal, lakással, csinos, 36 éves musz. özvegy, férjhez menne intelligens férjhez, 48 évesig. „Korrekt 4793” jellegre a kiadóba.

Társaságbeli legdiszkrétebb házasságközvetítő, **Doktorné**

Király-u. 67. I. 3. Telefon: 421-930

JÓMEGJELENESÜ, intelligens, 23 éves, volt kereskedő, benő-sülne jobb izr. családba, esetleg üzletbe. Korban hozzátűző, csinos, kisleány választást kért (osakis privátból). „Othtonra vágyom 4773” jellegre.

53 éves egyedülálló vidéki kereskedő

benő-sülne üzletbe vagy piaci bódéba „Nyugodt otthonra vágyom 53” jellegre a kiadóba.

39 ÉVES musz. özvegye megismerkedne házasság céljából önálló kereskedő bíró jobb iparossal 48-ig. Fűszerüzletem és lakásom van, ügynőkök kizárva. „Haldogságra vágyom 4781” jellegre.

A zsinagóga naptára

Május 6, csütörtök: Niszán 27; péntek: 28; szombat: 29; (ujkoldhirdetés); vasárnap: 30; (Ujhold I. napja), hétfő: 1j 1; (Ujhold II. napja); kedd: 2; szerda: 3; csütörtök: 4.

Szombaton, május 8-án heti szidra: Acharé mamsz, háttorat I. Sám. II., 18-42.

Imaidők:

Ima-házak	Pén-tek		Szombat		Hétfő- nap	
	este	reggel	d. e.	d. u.	este	reggel
Dohány.	7/48	7/10	10/49	8/50	7/49	7/49
Rumbach	7/48	7/10	10/49	8/50	7/49	7/49
Bethlen	7/48	7/10	7/850	7/49	7/49	7/49
Csáky	7/48	7/10	7/850	7/49	7/49	7/49
Dózsa	7/48	7/10	7/850	7/49	7/49	7/49
Nagyfuv.	7/48	8/—	7/850	7/49	7/49	7/49
Páva	7/48	9/—	8/850	7/49	7/49	7/49
Zugló	7/48	7/10	8/850	7/49	7/49	7/49
Fiúárvah.	7/48	7/10	8/850	7/49	7/49	7/49
Leányárv.	7/48	7/10	8/850	7/49	7/49	7/49

— Budai istentiszteletek. Május 7-én, pénteken este 7 órakor: május 8-án, szombaton délelőtti 11 órakor. Hétköznap reggel 1/8 órakor (Tóraolvasó napokon 7 órakor). A II. Torockó-utca 6/b sz. alatti imaházban szombaton reggel 1/9 órakor. Istentiszteletek helye: III., Kunfi Zsigmond-utca 49, XI., Boockai-ut 37, II., Torockó-utca 6/b. (péntek és ünnep előestéjén, szombaton), II., Fő-utca 12. (péntek és ünnep előestéjén).

Óbudai istentiszteletek kezdete a Lajos-utcai templomban: péntek este 7.30, szombaton délelőtti 9 órakor.

ZSIDÓ MUZEUM NYITVA:

Csütörtök 16—19,

szombat 11—13,

vasárnap 10—13 óráig.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhatal VII., Sós-utca 12. — Telefon: 420-930. Kiadóhataladonos:

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK ORSZÁGOS IRODÁJA

Felölös szerkesztő és felölös kiadó:

ROÓZ REZSŐ

Beküldött kéziratokat nem öri-zünk meg s visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Előfizetési díjak: egy hó-napra 5 Ft, negyedévre 15 Ft, félévre 30 Ft, egész évre 60 Ft.

Külföldre: 1 hónapra 7 Ft.

Postatakarékpénztári csekk-számla: 26.200.

Nyomatott a Globus nyomdai műta-tézet Rt. közfelfüggetlésben, Budapest, VI., Aradi-utca 6.

Fel. nyomdavezető: Margittay Antal